

7 Kieli tukee kulttuuria ja kulttuuri kieltä

Kieli ja kulttuuri kietoutuvat tiiviisti yhteen, sillä kieleen on upotettu laaja kulttuurinen merkitysmaailma. Tässä luvussa on vinkkejä suomalaisen kulttuurin tuomisesta mukaan opetukseen. Tuntisuunnitelmaa tehdessään opettajan tulisi miettiä, mitä kulttuurin osa-alueita, millaisia kielitiedon asioita ja mitä sanastoa opetukseen voi upottaa. Voi esimerkiksi pohtia, miten käskymuodot tai kohteliaisuus tulevat esiin suomalaisessa ruokakulttuurissa tai miten historiaa voi käsitellä *Kalevalan* tai museokäynnin yhteydessä.

7.1 Suomalainen ruokakulttuuri

Vuodenajat juhlineen rytmittävät vahvasti suomalaista ruokakulttuuria, joka poikkeaa usein suomikoululaisen asuinmaan ruokatavoista ja -tottumuksista. Se, mitä ja miten Suomessa syödään, on vahvasti sidoksissa yhteiskunnan rakenteisiin, maan historiaan ja suomalaisten luontosuhteeseen. Ruokakulttuuriin vaikuttavat niin perinteet, sijainti kuin uskonnon mukanaan tuomat säädökset, joita on Suomessa maailmanlaajuisesti ajateltuna hyvin vähän. Ruoka ja muut tavat ovat merkittävä osa jokaisen maan kulttuuriperintöä.

Suomalaisessa ruokakulttuurissa näkyy vaikutteita niin idästä kuin lännestä, mutta myös maan sisällä ruokaan ja ruokailuun liittyvät perinteet eroavat edelleen maantieteellisen sijainnin – itä, länsi ja pohjoinen – mukaan.

Ruokakulttuuri on jatkuvassa muutoksessa. Sitä muovaavat voimakkaimmin yhteiskunnan rakenteiden muutokset, yleinen vaurastuminen, trendit ja kansainvälistyminen. Kansainvälisyys tuo suomalaiseen keittiöön tuulahduksia maailman mauista ja tukee samalla suuntausta, jossa yksilö luo ja ilmaisee omia arvojaan ja identiteettiään ruuan avulla. Tästä esimerkkinä on kasvisruokailun selkeä lisääntyminen.

Suomalaisesta ruokakulttuurista tekevät suomalaisen salmiakin lisäksi muun muassa kalat, savukala, erilaiset piirakat, metsän antimet, marjat, sienet, riista, hapanmaitotuotteet kuten piimä ja viili, pohjoisen viljat ruis ja ohra, juurekset, keitto- ja laatikkoruoat, täytekakut, pulla, nuotiomakkara ja erilaiset ohukaiset – eli sekä raaka-aineet että tavat valmistaa ja tarjoilla niitä.

Nykypäivän hyvin moninaisen suomalaisen ruokakulttuurin voi jakaa karkeasti kolmeen pääryhmään: koulu-, juhla- ja arkiruokailuun.

Yki-treenin teemana on suomalainen ruokakulttuuri:
<https://www.youtube.com/watch?v=R7P3sgS6k94>

7.-luokkalaiset ja heidän kotitalousopettajansa kertovat ruokakulttuurista (vaattii kirjautumisen peda-sivustolle): https://peda.net/p/RiikkaKotiranta/nauti%20arjesta_ops2014/kotitalous/9-ruoanvalmistus/ruokakulttuuri

Mikä on Suomen kansallisruoka?
<http://www.elo-saatio.fi/kansallisruoka/>

Valtaosa Suomessa asuvista lapsista syö arkisin vähintään yhden päivän aterioista koulussa tai päivähoitossa. Järjestetty joukkoruokailu on suunnitelmallista, ja se on sisällytetty tasa-arvoisuus- ja ruokakasvatuksena tärkeäksi osaksi perusopetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmia.

Kouluruokailua kehitetään jatkuvasti – siihen suhtaudutaan vakavasti, ja siitä ollaan ylpeitä. Luonnollisena ja käytännöllisenä jatkumona kouluruokailulle on järjestetty työpaikkaruokailu.

”Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestetyn ja ohjatun ruokailun aikana. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys.” (Opetushallitus)

7.1.1 Linkkivinkkejä oman suunnittelun tueksi ja opetuskäyttöön

Kouluruokailu:
<https://www.oph.fi/fi/kouluruokailu>

Aikamatka suomalaisen kouluruokailun historiaan:
<https://www.youtube.com/watch?v=5IUWFu5P4ns>

Kouluruoka ennen ja nyt:
<https://www.youtube.com/watch?v=XygAfF-TT2c>

Meidän kouluruokailu yläkoulussa:
<https://www.youtube.com/watch?v=wwgiNINEvqY>

Meidän kouluruokailu alakoulussa:
<https://www.youtube.com/watch?v=E1DYAIirdKI>

Meidän ruokapäivä päiväkodissa:
<https://www.youtube.com/watch?v=YIX8dbDU8Oo>

Miltä maistuu kouluruoka?
<https://www.youtube.com/watch?v=6aDaR5LLOL0>

School lunches around the world – Suomi:
<https://www.youtube.com/watch?v=fTe4QGymors>

Kouluruokailusta – tekstitys englanniksi:
<https://www.youtube.com/watch?v=9DRBvdXDyQ8>

Ruokakasvatus eri ikäkausina:
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/ruokakasvatus-eri-ikakausina_moniste.pdf

Ideota ruokailun käsittelemiseen eri oppiaineiden näkökulmista:
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/ideoita-integrointiin_esite-tulostettavassa-muodossa.pdf

Juhlaruokakulttuurissa korostuvat tapaperinteet, jotka nousevat esiin erityisesti vuotuisjuhlissa. Ruoka tekee juhlan, mutta juhlaruuan ei välttämättä tarvitse olla kovin monimutkaista. Suomalaiseen juhlapöytään luodaan tunnelma esillepanolla, kauniilla kattauksella ja kynttilöillä. Juhla kuin juhla, tarjolla on niin suolaista kuin makeaakin sekä tietenkin kahvia, pienistä kupeista tarjoiltuna.

7.1.2 Suomalaisen juhlaruokien vuosikello

Runebergin päivä 5.2.	runebergintorttu
laskiainen helmi–maaliskuussa	hernekeitto, laskiaispulla, Itä-Suomessa blinit
Kalevalan päivä 28.2.	kansanperinteet, karjalanpiirakat, kotipaikkakunnan ruuat
pääsiäinen	Pääsiäiseen kuuluvat virpominen ja palkkioksi saatavat suklaamunat ja herkut, mämmi, pasha, rahkajälkiruuat ja nykyään myös kala ja lammas. Paasto ei ole perinteisesti osa suomalaista ruokakulttuuria, mutta monen suomikoululaisen asuinmaassa paasto kuuluu pääsiäisen perinteisiin.
vappu 1.5.	Vappupiknik on värikäs ulkoilmatapahtuma, jossa pääosassa ovat helpot naposteluun soveltuvat herkut: sima, munkit, tippaleivät, nakit, perunasalaatti ja perunalastut.
äitienpäivä toukokuun toisena sunnuntaina	Äidit saavat muun perheen tai lasten valmistaman aamiaisen kortteineen ja kukkineen, joskus jopa vuoteeseen tarjoiltuna.

juhannus kesäkuun lopussa	Juhannukseen kuuluvat grilliruoka, savukala, nuotiomakkara, kausisalaatit, juhannusjuusto eli punainen hera, tuoreet herneet, ohukaiset ja mansikkakakku – tärkeintä on valmistaa ja syödä ruoka ulkona.
rapujuhlat	Tämä on loppukesän tai alkusyksyn juhla, jossa nimenkin mukaan pääroolissa ovat ravut – yhteislaulun ohella.
elonkorjuu- tai sadonkorjuujuhlat	Sadonkorjuujuhla on kunnianosoitus ja kiitos suomalaiselle perinteiselle omavaraisuudelle ja kotimaiselle ruualle. Tämä vanhan kansan juhla on elänyt pitkään hiljaiseloa mutta alkanut nousta pikkuhiljaa takaisin esiin, varsinkin osana suomalaista ruokakasvatusta. Nimensä mukaisesti pöydät notkuvat satokauden herkkuja, etenkin hilloja, mehuja sekä makeita ja suolaisia piirakoita.
isänpäivä marraskuussa	Isänpäivää on vietetty Suomessa jo lähes 50 vuoden ajan. Nykyään sitä juhlietaan äitienpäivään verrattavin menoin ja tarjoiluin.
itsenäisyyspäivä 6.12.	Itsenäisyyspäivä on hyvin paikkakuntakohtaisia perinteitä noudattava juhla. Tarjolla on poronkärjestys, karjalanpaisti tai jokin muu juhlava kala- tai liha-ateria perunoiden kera. Lakkatäytekkua pidetään juhlapöydän perinteisenä kuningattarena.
joulu	Jouluun liittyvät joulupuuro, jossa on manteli, ja sekahedelmäkeitto, laatikkoruuat (porkkana, lanttu, peruna ja maksa), rosolli, kylminä tarjottavat kalat, joululimppu, herneet, joulukinkku, makkarat ja juustot. Leivonnaisia on joulupöydässä runsaasti, ja sukurespteillä on merkittävä rooli herkkupöydän antimissa. Maustekakut, pullakranssi, pikkuleivät, piparit, tähtitortut ja suklaat maistuvat glögin ja kahvin kyyti-poikina.

Arkiruokailu elää voimakkaimmin muutoksessa, ja siinä heijastuvat perheiden omat ideologiat, mieltymykset ja nopeasti leviävät ruokatrendit. Arkisin valmistettava ruoka on yksinkertaista ja nopeaa, ja sitä tehdään usein kerralla enemmän useiksi päiviksi.

Valtaosassa suomalaisperheistä arkiruokailun rytmi on edelleen hyvin samankaltainen kuin aiemmin:

- kello 6–8 aamiainen
- kello 11–12 lounas tai lämmin ateria joukkoruokailuna
- kello 14–15 päiväkahvi tai välipala
- kello 17–18 illallinen tai lämmin ateria perheen parissa
- kello 20 iltapala.

Ikiklassikot kuten hernekeitto ja pannukakku, kalakeitto ja ruisleipä, lihapullat ja perunasose sekä kirkkaimpana kestosuosikkina makaronilaatikko säilyvät lähes muuttumattomina vuodesta toiseen.

Kotisuomea-oppikirjan luvut 10 ja 11 käsittelevät suomalaisia ruokia. Niissä on ruuanlaiton ja perusvälineistön sanastoa sekä erilaisia ruokatottumuksia. Eriytävissä materiaalissa on muun muassa ruoka-aineet kuvakortteina.

Suomessa kotitaloustunnit ovat tärkeä osa ruokakasvatusta, joka kuuluu perusopetuksen elämänhallintataitoihin. Suomi-koulussa voidaan muun muassa tehdä tapa- ja juhlaperinteitä tutuiksi yhteisen ruuanlaiton avulla ja vertailla ruokailuun liittyviä käytänteitä oman perheen tai asuinmaan yleisiin tottumuksiin, kuten esimerkiksi ruoka-aikoihin. Yhteinen ruuanlaitto tai leivonta on vahvasti ryhmäyttävää ja yhteisöllistä tekemistä, johon jokainen voi osallistua käden- ja kielitaidostaan riippumatta. Samalla harjaantuvat niin monilukutaito ja ryhmätyötaidot kuin kuullun ymmärtäminen, ruokailuun liittyvät mittayksiköt, sanasto ja sanonnatkin. Yhteisessä ruuanvalmistuksessa tai leipomisessä oppija tutustuu monia aistejaan hyödyntäen suomalaiseen kulttuuriin ja perinteisiin.

<https://www.ruokatieto.fi/ruokakasvatust/lupa-kokata-elintarvikehygienian-perusteet>

7.1.3 Ruuanlaitto ja leipominen Suomi-koulussa

- Mikä on tunnin päätavoite? Onko pääpaino yhteisessä tekemisessä ja yhteisöllisyydessä (esim. leivonta joulumyyjäisiin tai juhliin), vai halutaanko lapset ja nuoret tutustuttaa suomalaisen ruokakulttuurin elementteihin?
- Hyvä etukäteissuunnittelu ja valmistelu ovat tie onnistuneeseen kokkaustuokioon niin lähiopetuksessa kuin etänäkin.
- Reseptin valinnassa ja ohjeistuksessa on hyvä huomioida ryhmäläisten ikä ja taidot sekä mahdollisimman yksinkertaisten välineiden käyttö.
- Muista ruoka-aine- ja tarvikelistä sekä resepti, mieluiten myös kuvallisessa muodossa.
- On hyvä miettiä ja mahdollisesti kokeilla, kuinka kauan eri työvaiheet kestävät.

- Tarpeen mukaan on oltava vaihtoehdot allergikoille ja niille, jotka noudattavat erikoisruokavaliota.
- Muista turva- ja hygieniaohteistukset ennen tuokion alkua.
- Alussa ennen varsinaista tekemistä kannattaa käydä työvaiheet yhdessä läpi – mieluiten kuvia hyödyntäen.
- Etäkakkailutuokiossa on tarpeen, että mahdollinen taustatuki on saatavilla, esimerkiksi käytettäessä uunia pienten lasten kanssa.
- Etäyhteydellä kokatessa tai leipoessa on tärkeää kohdistaa kamera työalueelle. Mahdollisesti tarvitaan kaksi kameraa: yksi työalueelle ja toinen kasvoihin.
- Etäleivonta- ja kokkaustunneilla on hyvä olla mukana opetuspari – joko kaksi opettajaa yhdessä tai opettaja apuopettajan kanssa.
- Taikinan kohoamisen tai paistamisen ajaksi tarvitaan ohjattua tekemistä, esimerkiksi sanaston harjoittelua, teemaan liittyviä tehtäviä, pelejä, lauluja tai lyhyitä videoklippejä.

Vinkki 1: Asettele kamera tai kamerat sopivalle korkeudelle. Tässä vaaditaan joskus luovuutta. Kuvassa takana pahvi-laatikon päällä olevan tietokoneen kamera kuvaa leivontatuntia pitävän opettajan kasvoja, ja etualalla jakkaran päällä olevan tietokoneen kamera on suunnattu apuopettajan käsiin. Näin oppijat näkevät parhaiten, mitä tehdään ja miten toimitaan.

Vinkki 2: Havainnollista raaka-aineet ja tuleva toiminta kuvin ja selitä työjärjestys ennen leivonnan aloittamista. Korosta lapsille mallikuvien katsomisvaiheessa, että nyt keskitytään vain kuvien katsomiseen ja ohjeiden kuunteluun eikä vielä aloiteta leipomista. Opettajan kannattaa – jos se vain on mahdollista – sekä tehdä mallikuvat etukäteen että testata käytettävä ohje. Joskus asuinmaan raaka-aineet voivat käyttäytyä eri tavoin kuin suomalaisissa ohjeissa käytettävät tuotteet. Esimerkiksi leivinjauhe ja vehnä jauhot voivat olla erilaisia eri maissa. Testaamisella vältetään ikäviltä yllätyksiltä leivontavaiheessa, kun tuotteet ovat opettajalle jo tuttuja.

Helppo omenapiirakka

- 2 kananmunaa **2**
- 1 desilitra sokeria **1**
- 3 dl vehnäjauhoja **3**
- 2 teelusikallista vaniljasokeria **2**
- 1,5 teelusikallista leivinjauhetta **1,5**
- 1 desilitra auringonkukkaöljyä tai sulatettua voita **1**
- 1 desilitra maitoa **1**

Pinnalle:

- 3 isoa omenaa siivuiksi leikattuna **3**
- 3 ruokalusikallista (ruokokide)sokeria **3**
- 1,5 teelusikallista kanelia **1,5**

Ohjeista lapset käymään käsienpesulla ja pyydä heitä tai heidän vanhempiaan laittamaan uuni lämpenemään 200 asteeseen. Lisäksi on hyvä pyytää ottamaan kaikki raaka-aineet valmiiksi esille ja mittaamaan ne erillisiin astioihin ennen leivonnan aloittamista.

Etäleivontatunnilla kannattaa edetä hitaasti ja vaiheittain etapista toiseen, niin että koko ryhmä pysyy mukana. Pyydä ryhmäläisiä pitämään kamerat auki, jotta voit seurata heidän etenemistään vaiheesta toiseen. Voitte tunnin alussa sopia yhteisen merkin, joka näytetään aina, kun työvaihe on valmis. Tämä voi olla esimerkiksi peukalon näyttäminen ylöspäin.

1. Sekoita munat ja sokeri vaaleaksi vaahdoksi.

2. Lisää munavaahdon joukkoon keskenään sekoitetut kuiva-aineet (vehnä-jauhot, leivinjauhe ja vaniljasokeri) sekä öljy tai sulatettu voi ja maito. Sekoita tasaiseksi.

3. Laita piirakkavuoon (halkaisija noin 27 cm) pohjalle leivinpaperi. Levitä taikina leivinpaperin päälle. Leikkaa ylimääräinen leivinpaperi pois.

4. Levitä taikinan päälle omenalohkot ja sokeri sekä kaneli.

5. Paista omenapiirakkaa 200 asteen lämmössä ritilällä uunin alatasolla 25–30 minuuttia.

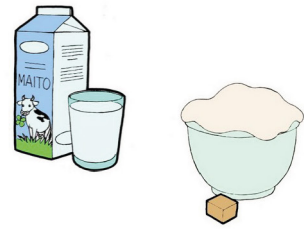
PULLATAIKINA

- 2,5dl maitoa
- 25g (reilu ½ palaa) tuorehiivaa
- 1 dl sokeria
- 1 tl suolaa
- 2 tl kardemummaa (rouhittua)
- 1 kananmuna
- 100g sulatettua voita
- 6-7 dl vehnä jauhoja (Typ 405 Saksassa)

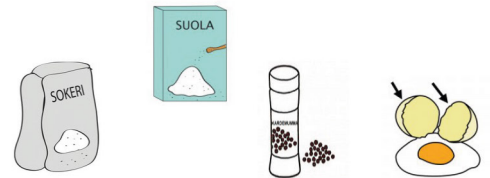
OHJE:

1. Mittaa maito kulhoon ja lämmitä se mikroaaltouunissa kädenlämpöiseksi. Murenn hiiva lämpöisen maidon sekaan. Sekoita kunnes hiiva on liennut maidon sekaan.
  2. Sekoita sokeri, suola ja kardemumma keskenään ja lisää ne taikinakulhoon. Sekoita joukkoon myös kananmuna.
  3. Mittaa noin puolet (3dl) jauhoista ja sekoita ne vähitellen taikinaan.
  4. Sulata voi hyvin pehmeäksi mikroaaltouunissa. Lisää voisula taikinaan. Sekoita
  5. Lisää loput jauhot vähitellen taikinaan käsillä sekoittaen.
  6. Vaivaa taikina hyvin kimmoisaksi ja anna kohota liinan alla kaksinkertaiseksi. (Vähintään 30min.)
- Ota kohonnut taikina mukaan Suomi-koulun live-keittiön Zoomiin.
Leivotaan yhdessä laskiaispullia ja korvapuusteja!

1.

2.

3.

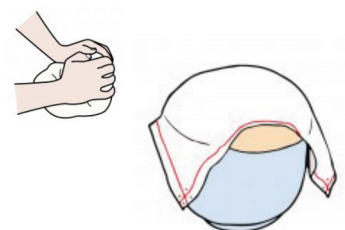
4.

5.

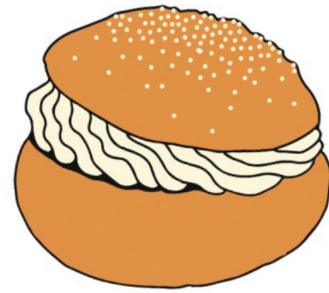

6.

Mukaan leivontahetkeen tarvitset:

1 annos	valmiiksi kohotettua pullataikinaa
200 g	kermaa (Schlagsahne)
1 ps	kreemijauhetta (Sahnesteif)
	mansikkahilloa
1	kananmuna (voiteluun)
	raesokeria pullien pinnalle

© Aino Ojala

Mantelimassaa varten:

50 g	mantelijauhetta
3/4 dl	tomusokeria
1 rkl	kiehuvaa vettä
2 rkl	kuohukermaa

Korvapuusteja varten:

kanelia
sokeria
huoneenlämpöistä voita

Tarvikkeet:

- sähkövatkain
- kulho kermavaahdolle
- kulho mantelimassalle (esim. jälkiruokakulho)
- 2 ruokausikkaa, 3 teelusikkaa
- desimitta, 1/2dl mitta
- kaulin
- pursotin, jos löytyy
- pieni lasi tai muki kananmunalle
- pullasuti
- veitsi ja/tai kaavin
- 1-2 leivinpaperilla päällystettyä uunipeltiä

7.2 Draaman käyttö opetuksessa

Draama on ensisijaisesti kokemuksellinen toimintamuoto ja siksi myös kielellisiltä ja kognitiivisilta taidoiltaan eritasoisia ryhmäläisiä yhteen tuova työväline. Parhaimmillaan draama lisää opetuksen monipuolisuutta ja mielekkyyttä ja innostaa oppijoita oppimaan. Draaman keinoin kehittyvät kielellisten taitojen ohessa niin ryhmätyö- kuin vuorovaikutustaidotkin. Se toimii hyvin turvallisen työilmapiirin luomisessa.

Erytisen hyvin draama soveltuu suullisen kielitaidon kehittämiseen. Se harjaantuttaa oppijaa reagoimaan, yleensä spontaanisti, erilaisissa tilanteissa. Oppijan omaa kielenkäyttöä voi tällöin helposti reflektoida, ja samalla hän pääsee myös itse tarkkailemaan muiden kielenkäyttöä vastaavissa tilanteissa. Suomi-koulussa draamamenetelmiä voi käyttää apuna sanavaraston oppimiseen ja sanontojen, ilmaisujen ja abstraktien käsitteiden hahmottamiseen. Draama tuo ne konkreettisesti lähemmäksi oppijaa.

Never Ending Storiesin materiaalipaketti *Draaman käyttö Suomi-koulujen opetuksessa* tarjoaa tiedon lisäksi myös kokoelman erilaisia ”draamavälipaloja” rikastuttamaan oppitunteja:

https://suomikoulut.fi/wp-content/uploads/2013/10/Saksa_draamatyopajat.pdf

Laajemman draamakokonaisuuden avulla voi toteuttaa matkan maatilalle, metsään, kaupunkiin, kalevalaiseen tarinaan tai vaikkapa Suomeen.

Tuntisuunnitelmaesimerkki: Lähdetään Helsinkiin!

Kokemuksellisen tunnin tarkoituksena on tutustua Suomen pääkaupunkiin Helsinkiin ja sen nähtävyyksiin. Millaisia ihmisiä Helsingissä on, ja millaiselta kaupunki näyttää ja kuulostaa? Tämä kokonaisuus on suunniteltu alakouluikäisille, mutta se on helposti muokattavissa sopivaksi niin nuoremmille kuin vanhemmillekin osallistujille. Suunnitelman voi toteuttaa sellaisenaan tai ottaa siitä osia, esimerkiksi elävöittämään *Tatu ja Patu Helsingissä* -kirjan lukukokemusta.

Suunnitelma ei sisällä kokonaista johdattelevaa tarinaa, ja sen voi muokata omalle ryhmälleen sopivaksi. On kuitenkin tärkeää, että matkaa Helsinkiin johdattelee loogisesti etenevä tarina, josta osallistujat tekevät omanlaisensa. Aikaa kannattaa varata 1,5 tuntia, ja tilaa tarvitaan reilusti. Evästuon voi pitää piknikin muodossa Kaivopuiston kohdalla.

Ennen toiminnan aloittamista on tärkeää kertoa, että ei ole väärää tapaa tehdä draamaa ja että kaikkien tekeminen, on se sitten suuri- tai pienieleistä, on yhtä arvokasta. Draamatuokion alussa on tapana lukea aloitusloru, jonka myötä siirrytään draaman mielikuvitusmaailmaan. Loru voidaan puhua kaikuna, ja se saa sisältää liikettä. Se voi yksinkertaisuudessaan olla seuraavanlainen:

Asetutaan piiriin ja lasketaan yhdessä ääneen lähtölaskenta. Luvun pienetessä laskeudutaan kyykkyasentoon.

"10-9-8-7-6-5-4-3-2-1 – hyppää mukaan seikkailuun."

Hyppää-kohdassa hypätään kyykyssä samanaikaisesti piirin keskelle.

Aloituis: Tervetuloa Helsinkiin!

VR-kuulutus: <https://www.youtube.com/watch?v=QKaBzx-Iabo>

Virittäydytään teemaan kokoamalla yhdessä Helsingin matkaopas lattialle tai taululle asetetuista valmiista nimikylteistä ja selkeistä kuvista. Matkaoppaaseen voi edistyneempien oppijoiden kanssa lisätä lyhyet tietoiskut kohteista.

Lapsille helposti tunnistettavia ja mielenkiintoisia kohteita ovat esimerkiksi seuraavat:

- Rautatieaseman pääovet Lyhdynkantajineen
- Suurkirkko ja Senaatintori
- Kauppatori ja Presidentinlinna
- Stockmannin tavaratalo ja kello
- Eduskuntatalo
- Kiasma
- Oodi
- Ympyrätalo (Hakaniemi)
- Linnanmäki
- Kansallisteatteri
- Finlandia-talo
- Sibelius-monumentti
- Allas Sea Pool
- laivaterminaali kantakaupungissa

Kiasma, nykytaiteen museo – taiteilija ja taideteos

Päätetään lähteä Kiasmaan ihmettelemään, mitä nykytaide on. Harjoituksen on tarkoitus olla luottamusta rakentava ja osallistujia rohkaiseva, joten se kannattaa tehdä yhtäaikaisesti eikä yleisö-esiintyjäasetelmassa. Lapset jaetaan pareihin, joissa toinen on taiteilija ja toinen taideteos. Ohjaaja (opettaja) näyttää ennen harjoitusta mallia. Taiteilija muovailee haluamansa taideteoksen ja kertoo ohjaajalle, millaisen taideteoksen hän on tehnyt ja mahdollisesti myös mistä materiaaleista. Rooleja vaihdetaan, jotta kummankin taiteilijan mielikuvitus saadaan herätettyä. Jos ryhmäläiset ovat jo entuudestaan hyvin tuttuja keskenään ja haluavat itse esitellä taideteoksensa toisilleen, se on tietenkin sallittua.

Esplanadi ja Kauppatori – äänimaailma

Espan ja Kauppatorin kulma on Helsingin vilkkaimpia alueita. Pohtikaa, millaisia ääniä siellä voisi kuulua: Suomenlinnan lautta saapuu satamaan, lokit kirkuvat, raitiovaunu kolistelee kiskoilla, bändi musisoi Kappelin ulkoterassilla, katutaiteilija esiintyy, ihmiset puhuvat toisilleen, kävelijöiden askeleet kopisevat, autot ja turistibussi jonottavat ja tööttäilevät liikennevaloissa, pyöräilijät ja skoottaajat viuhahtelevat pitkin katuja... Vain mielikuvitus on rajana. Myös internetin äänipankeista, esimerkiksi Papunetistä, saa inspiraatiota. Miten näitä ääniä voisi tehdä omalla keholla tai rytmisoittimia hyödyntäen? Kun jokaiselle on löytynyt oma ääni, jota tuottaa, suljetaan silmät ja aloitetaan sovitusta merkistä. Äännet voi myös nauhoittaa, ja ne loppuvat opettajan merkistä. Harjoitus voidaan toistaa sellaisenaan tai keksiä uusia ääniä. Keskustellaan kaupungin äänistä ja verrataan sen melutasoa esimerkiksi maaseudun rauhaan. Ovatko nykypäivän kaupungin äännet samanlaisia kuin esimerkiksi sata vuotta sitten? Millaiselta silloin olisi voinut kuulostaa?

Stadin slang – ”Snaijaatsä mitä toi jäbä bamlaa, gamlaa vai uutta?”

Esplanadilla eli tutummin Espalla kuuluu äänien lisäksi myös puhetta: usein Helsingin puhekieltä, slangia! Tämä harjoitus sopii edistyneemmille oppijoille.

Tutustukaa slangilla kirjoitettuun ruokalistaan ja sanakirjaan:

<https://www.stadinslangi.fi/slangimenu/>

<https://urbaanisanakirja.com/>

Kokeilkaa pareittain tilata jäätelöä tai ruokaa stadin slangilla jostain Esplanadin monista pikkukioskeista. Keskustelkaa yhdessä, onko vanhempien kotipaikkakunnalla omia murre sanoja, joita ei ehkä käytetä muualla Suomessa.

Tunnelmaa voi viritellä myös Avionin Prinssin slangiriimein:

<https://www.youtube.com/watch?v=aDMWBIVCMxk>

Aku Ankka ja imitaattori Jarkko Tamminen tarjoavat näytteitä suomen murteista:

https://www.youtube.com/watch?v=G_BTaMCAix8

Helsingin patsaat – stillkuva

Kuvitelkaa, että löydätte kadulta kameran, jossa on kuvia tunnetuista Helsingissä sijaitsevista patsaista: Kolmen sepän patsas, Aleksis Kiven patsas, Paavo Nurmen patsas, Havis Amanda, Mannerheimin patsas, Zachris Topeliuksen patsas, Lyhdynkantajat (Rautatieaseman pääovella) ja Sibelius-monumentti.

Suurennettuja kuvia patsaista ripustetaan näkyville. Niillä on myös monille suomalaisille tutut nimet. Yhdistetään nimikortit kuviin.

Jakaudutaan pienryhmiin. Ryhmässä muodostetaan draaman avulla osallistujista yhteinen patsas, jossa jokaisella on oma paikkansa. Muut arvuuttelevat, mikä patsas on kyseessä. Patsaat voidaan myös kuvata ja verrata alkuperäisten kuviin.

Patsas herää eloon -harjoituksessa kukin patsaan osa kertoo vuorollaan mahdollisen repliikkinsä. Mitä hän voisi ajatella tai sanoa toiselle saman patsaan osalle?

Linnanmäki – huvipuistossa

Kivan Helsinki-päivän päätteeksi suunnataan vielä huvittelemaan Linnanmäelle. Kuka on käynyt Linnanmäellä tai huvipuistossa? Oletko ollut karusellin kyydissä? Entäpä vuoristoradassa, kummitusjunassa ja hauskassa peilitalossa? Miltä näyttää ja kuulostaa säikähtänyt, iloinen, huvittunut tai kauhistunut seikkailija?

Variaatio a) Peilitalossa. Asetutaan riveihin vastakkain. Parista toinen on peili ja toinen peiliin katsoja. Katsoja näyttää tai esittää annettua tunnetilaa elein ja ilmein, ja peili kopioi hänen toimintaansa mahdollisimman tarkasti. Tunnetila ja roolit vaihtuvat ohjaajan merkistä.

Variaatio b) Huvipuiston laitteet. Esitetään 2–4 henkilön ryhmissä pantomiimina jotain huvipuiston laitetta (karuselli, vuoristorata, kummitusjuna, törmäilyautot). Muut arvuuttelevat, mistä laitteesta on kyse.

Lopetus

Onpas ollut monivaiheinen seikkailu Helsingissä. Nyt on aika palata takaisin Suomi-kouluun.

Myös draamatuokion lopussa on tapana lukea loppuloru, jonka myötä jokainen siirtyy draaman mielikuvitusmaailmasta takaisin nykyhetkeen omaksi itsekseen. Loru voidaan puhua kaikuna, ja se saa sisältää liikettä. Se voi yksinkertaisuudessaan olla vastakkainen alkulorulle:

Asetutaan tiiviiksi piiriksi huoneen keskelle ja lasketaan yhdessä ääneen lähtölaskenta. Luvun pienetessä laskeudutaan kyykkyasentoon.

"10-9-8-7-6-5-4-3-2-1 – hyppää takas Suomi-kouluun."

Hyppää-kohdassa hypätään kyykyssä samanaikaisesti piirin keskeltä reunoille seisoma-asentoon. Taputukset tai jalkojen tömistykset kuuluvat onnistuneen seikkailun loppuun.

Vinkki 1: Toisella opetuskerralla voidaan askarrella Sibelius-monumentti hopeanväriseksi maalatuista pennepastoista ja taika-taikinasta.

Vinkki 2: Pienten lasten kanssa voi vaihtaa slangiosion esimerkiksi kulkuneuvo-harjoitukseksi, jossa jokainen lapsista saa liikkua tilassa valitsemanaan kulkuneuvona. Liikennesäännöt pitää kuitenkin ottaa huomioon niin, ettei raitiovaunu hurjastele pyörätiellä tai laiva hyppää merestä maalle. Helsinkiläisillä kulkuneuvoilla on hyvin helposti tunnistettavat värikoodit. Niitä voi merkitä esimerkiksi sifonkihuiveilla.

Teemaan sopivaa materiaalia aiheeseen johdatteluun ja syventämiseen

Kirjat: Havukaisen ja Toivosen *Tatu ja Patu Helsingissä* sekä Tapani Baggen *Aavehevosen arvoitus*

Pelit: Oppi&ilon Johtolanka-lautapeli

Elokuvat: *Kanelia kainaloon*, *Tatu ja Patu!* sekä *Tyttö, sinä olet tähti*

YouTube: lyhyet videoklipit Helsingin maisemista

7.3 Musiikin käyttö kielen oppimisen tukena

Musiikkiin oppiaineena liitetään usein tunteiden ilmaisu, luovuus, sosiaalinen toiminta ja esiintymistaitojen oppiminen. Näiden lisäksi musiikilla on tutkitusti tärkeä rooli myös kielenoppimisessa.

Puheen oppiminen vahvistuu ja tehostuu musiikin avulla. Vauva tunnistaa äitinsä äänen ja raskausaikana puhutut kielet jo vastasyntyneenä. Hän kiinnittää huomiota erityisesti puheen rytmiin, melodiaan ja intonaatioon. Tutunkuuloinen puhe suuntaa vauvan tarkkaavaisuuden erityisesti oman äidin puheeseen. Vauvat tunnistavat synnyttyään myös kohdussa kuulemiaan melodioita. He huomaavat eron, jos aikaisemmin kuullun melodian sisältämää säveltä muutetaan. Vastasyntyneiden on havaittu myös liikuttavan kieltään kehtolaulun rytmin mukana. Musiikilla on siis merkityksellinen rooli kielen kehityksessä jo vauvaiästä alkaen.

Musisoiminen päiväkotiyössä valmistaa lasta lukemiseen ja kirjoittamiseen. Sekä musiikki että kieli rakentuvat sarjasta yksittäisiä elementtejä ja niiden yhdistelmiä. Musiikissa soiva yksikkö (sävel tai sointu) toistuu tietyllä säännön-

mukaisuudella (rytmi). Yksiköistä muodostuu pidempiä fraaseja. Samaan tapaan rakentuu myös kieli: sen äänneistä muodostuu tavuja ja sanoja, joista taas rakentuu lauseita.

Laulaminen ja laululeikit vaikuttavat erityisesti äänneiden erottelukykyyneen ja sanavaraston laajuuteen. Espoon päiväkodeissa tehdyn tutkimuksen mukaan jo 45 minuuttia musiikkileikkikoulua kerran viikossa vaikutti positiivisesti lasten kielelliseen kehitykseen. Muskarilasten sanavarasto oli laajempi ja kyky tunnistaa äänneitä parempi kuin vertailuryhmällä. Laulaminen onkin helppo tapa kasvattaa sanavarastoa luonnollisesti. Lasten on huomattu pystyvän tunnistamaan sanoja äänivirrasta vaivattomammin, jos ne esitetään laulaen. Puhe ja laulu, jossa on vaihteleva melodia, vetävät lapsen tarkkaavaisuuden puoleensa, ja kielen oppiminen tehostuu.

Rytmi on tärkeä osa lukemaan oppimista ja lukutaitoa. Tutkimustieto rytmien vaikutuksista kielen kehitykseen lisääntyy jatkuvasti. Kyvyllä hahmottaa musiikin perussykettä on osoitettu olevan yhteys myös kieliopilliseen osaamiseen. Musiikin säännöllinen, ennakoitava rytmi virittää aivoja oppimaan uutta. Jos lapselle soitetaan ennen kielioppitehtävää säännöllisiä rytmikuvioita, hän suoriutuu tehtävästä paremmin kuin tilanteessa, jossa rytmikuvio on epäsäännöllinen. Säännöllisen rytmien kuuleminen ennen lukutehtävää auttaa myös lukemisen erityisvaikeuksista kärsiviä lapsia. Siksi opetukseen kannattaakin lisätä erilaisia rytmiharjoituksia ja kehorytmittelyitä.

Musiikki sosiaalista. Lapset, jotka musisoivat yhdessä, auttavat leikkiessään toisiaan enemmän kuin verrokkiryhmäläiset. Iloinen musiikki herättää pienten lasten välillä halun kanssakäymiseen ja kommunikointiin herkemmin kuin surullinen musiikki.

Kulttuuriperintö siirtyy musiikin avulla luontevasti seuraavalle sukupolvelle. Lastenlaulut, kehtolaulut ja lorutellut ovatkin luonnollinen tapa siirtää tietoa. Myös yhteiset juhlahetket sisältävät usein musiikkia ja luovat tunnelmaa. Nämä hetket kuljettavat kulttuuria eteenpäin. Lisäksi musiikin kuunteleminen herkistää aisteja uudelle ja vahvistaa jo opittua sävelkieltä.

Luokassa musiikkia kannattaa yhdistää muihinkin oppiaineisiin. Jos varsinaisia musiikintunteja ei ole, muun opetuksen lomaan voi poimia sopivia elementtejä musiikkiosasta. Pienten kanssa tunnin teemaa voi vahvistaa valitsemalla mukaan aiheeseen sopivia lauluja. Ennen lukemisen harjoittelua taas kannattaa tehdä rytmittelytehtäviä, kuten sykkeessä soittamista tai kuppirytmittelyä. Edistyneemmät voivat harjoitella kuullun ymmärtämistä laulusta sanoja poimien. Luvussa 5.7 on vinkkejä siihen, miten musiikkia voi käyttää, kun suomenkoululaiset oppivat ulkona.

Tuntisuunnitelmat eri ikäryhmille on tehty siten, että niiden toteuttamiseen ei tarvita erillistä musiikin materiaalia, kuten instrumentteja tai kirjoja. Näiden tuntien ohjaajan ei myöskään tarvitse olla erityisesti musiikinopettaja. Tärkeintä on ottaa omien mahdollisuuksien mukaan musiikkia vahvistamaan ja tukemaan kielen oppimista. Tässä osuudessa onkin paljon linkkejä, joiden mukana voi laulaa tai tehdä yhdessä.

7.3.1 Varhaiskasvatusikäisten musiikkikasvatus

1. Laulaminen ja laululeikit

Laulaminen on hyvä tapa vahvistaa tunnin teemaan liittyvien asioiden muistamista ja sanojen ääntämistä (esim. viikonpäivät, vuodenajat, eläimet, hedelmät ja vihannekset, liikennevälineet).

Linkkejä:

- viikonpäivät: <https://www.youtube.com/watch?v=IzRjsmVeIBo>
- kuukaudet: <https://www.youtube.com/watch?v=KJn2RWesNW0>
- vuodenajat: <https://www.youtube.com/watch?v=WZI4X98dFDg>
- kotieläimet: https://www.youtube.com/watch?v=J1Ks_i3XTHE
- kasviksia: <https://areena.yle.fi/lapset/1-4129553> (kohdasta 6 min eteenpäin)

Youtube-kanavia, joilta löytyy lapsille opetus- ja leikkilauluja, ovat esimerkiksi Siina & Taikaradio, Kielinuppu ja Tuomaksen opetuslaulut. Yle Areenassa on myös paljon musiikkiohjelmia, jos sen saa näkymään asuinmaassaan (esim. Muista laulaa, Satu ja Matti, Lauludiplomi, Maisteri Molto).

<https://www.youtube.com/c/SiinaTaikaradio>

<https://www.youtube.com/c/Kielinuppu>

https://www.youtube.com/channel/UCpQnTDbG_KbCzUgO1O0O1Kg/videos

Hyviä vinkkejä tunnille ja uusia lauluja on myös Ideoita lasten kanssa musisointiin -nimisessä Facebook-ryhmässä.

2. Loruttelu ja sykkeen lisääminen taustalle

Ideana on ensin opetella loru. Opetellessa apuna voi käyttää lorun sanoja tukevia leikkiliikkeitä. Kun loru osataan, otetaan mukaan syke eli rytmi. Metronomi on tähän hyvä apuväline. Sen löydät internetistä hakusanalla *online metronome*. Valitaan sopiva nopeus ja aletaan puhua loruja sykkeen päälle. Vähitellen loruun löytyy ihan uudenlainen poljento. Ohessa on muutamia helppoja runoja tai runojen otteita, jotka taipuvat helposti rytmiin.

*Aurinko, aurinko lettuja paistaa,
hauska on auringon lettuja maistaa.
Kiipeän puuhun, pistelen suuhun,
lopun voin heittää ukolle kuuhun.*
Hellin Tynell

*Sii-sii-siili,
metsikössä hiipi,
kalliolle kiipesi,
mitä siellä näki?*
Tuntematon

*Etana sadetta ennustaa.
Sateen edellä kaloja saa.
Silloin kun sataa, kastuu maa,
sika saa nuhan ja aivastaa.*
Laura Latvala

3. Soittaminen

Tunneilla voidaan soittaa kehorytmeihin tai soittimilla perussykkeessä (erilaiset taputukset tai kapulat, marakassit ja rytmimunat) musiikin päälle. Se voi olla mitä tahansa tunnin teemaan sopivaa musiikkia, jonka rytmi ei ole liian nopea.

4. Musiikkiliikunta

Keksitään pieniä tansseja tai liikutaan musiikin mukaan sykkeessä: marssien, hyppien, kipittäen, hiipien ja niin edelleen. Lasten Areenasta löytyy myös sympaattisia Tanssi tarttuu -klippejä, joita voi käyttää yhteiseksi motivoinniksi.
<https://areena.yle.fi/1-61666394>

5. Kuuntelu

Musiikki luo tunnelmaa, ja kuuntelemalla myös oppii. Valitse menevää ja iloista musiikkia, kun tunnille kaivataan innostusta ja vauhtia. Rauhallinen musiikki sopii hyvin askartelun taustalle tai lepoaikaan matolla pötköttelyyn.

Täältä löydät suomalaiset lastenmusiikkiyhtyeet, kuten esimerkiksi Naattiorkesteri, Herra Heinämäen lato-orkesteri, Mimmit, Lastenmusiikkiorkesteri Ammuu!, Mutaveijarit, Siina & Taikaradio, Fröbelin Palikat, Paukkumaissi ja Pikku Papun Orkesteri: <https://lastenmusiikki.net/artistit-ja-yhtyeet/>

Soiva metsä -konserttiin pääset osallistumaan tästä linkistä. Konsertti on tarkoitettu katsottavaksi vain Suomi-koulun tiloissa tai etätunnilla.
<https://www.youtube.com/watch?v=7xg7tlwP2vg>

Tuntisuunnitelmaesimerkki

- Teema: Eläimet ja luonto
- Tunnilla opitaan ja vahvistetaan eläinsanastoa laulamalla, loruttelemalla, soittamalla ja kuuntelemalla.
- Tunnin kesto: 30 minuuttia

1. Tervehdyslaulu: *Aamu aloita laululla*
<https://www.youtube.com/watch?v=bCs146m0Bgk>

2. Laulu: *Piippolan vaari*
https://www.youtube.com/watch?v=J1Ks_i3XTHE

Tutussa eläinlaulussa harjoitellaan mainiosti suomen kielelle tyypillisiä vokaaleja ja diftongeja (ä, ö, au, u).

3. Loruttelu rytmiin

*Etana sadetta ennustaa.
Sateen edellä kaloja saa,
Silloin kun sataa, kastuu maa,
sika saa nuhan ja aivastaa.*
Laura Latvala

Loruun harjoitellaan myös koreografia muistamisen tueksi.

Etana sadetta ennustaa – laitetaan etanan sarvet pään yläpuolelle.
Sateen edellä kaloja saa – vedetään kalaverkkoa vedestä.
Silloin kun sataa, kastuu maa – sadepisaroiita ylhäältä alas molemmilla käsillä.
Sika saa nuhan ja aivastaa – aivastus.

Kun loru osataan hyvin, opettaja käynnistää metronomin, jonka sykkeeseen se mukautetaan.

4. Laulu: *Söpö pöpötön pöllö*

https://www.youtube.com/watch?v=v-lNmj35Mv8&list=PLwTaG-plGCFQ_de_Z-bU6H7iSkHILb-va&index=16

Tässä pienessä, hassussa laulussa harjoitellaan ö-äännettä.

5. Soittaminen: *Karibialainen kalalaulu*

<https://www.youtube.com/watch?v=PJFKTRVS9vw>

Otetaan soittimiksi mitä tahansa koululta löytyvää. Jos soittimia ei ole, sanomalehdestä käärimällä ja väritöntä, leveää teippiä käyttämällä voi itse tehdä rumpukapulat.

Soitetaan perussykkeessä joka iskulla (*yy-kaa-koo-nee*) tai tuplanopeasti (*yk-si, kak-si, kol-me, nel-jä*). Soittimen paikkaa kannattaa vaihdella, koska sillä saa soittamiseen vähän lisää haastetta ja hauskuutta, esimerkiksi soitin ensin oikealla puolella, sitten vasemmalla tai pään yläpuolella.

6. Laululeikki: *Pikkujänö nukkuu*

<https://www.youtube.com/watch?v=dKeTKpe9qCQ>

Laulun yhteydessä voidaan miettiä myös, mitä muita eläimiä on ja mitä ne voisivat tehdä.

7. Tanssi: *Kikattava kakkiainen*

https://www.youtube.com/watch?v=u5mSLhLE_Mo

Jos opettaja ei halua tai ehdi itse keksiä tanssikoreografiaa, hauskaksi todettu tapa on mennä piiriin tanssimaan. Jokainen halukas menee vuorollaan piirin keskelle näyttämään toisille tanssiliikkeen, jonka muut sitten tekevät. Vuoroa vaihdetaan lennosta. Hyvä fiilis on taattu!

8. Kuuntelu ryhmän energian mukaan

Jos tarvitaan liikettä, Melartinin *Perhosvalssi* toimii – liidellen kuin perhoset, huivien kanssa tai ilman niitä: <https://www.youtube.com/watch?v=t4XG-38Bfs>

Rauhoittumiseen ja pötköttelyyn sopivat *Meidän meri* tai *Höllää pöllö*:

<https://www.youtube.com/watch?v=pDTWxN81VfM>

<https://www.youtube.com/watch?v=mLk8mgIkbSs>

7.3.2 Alakouluikäisten musiikkikasvatus ja kanteleen käyttö

1. Laulaminen

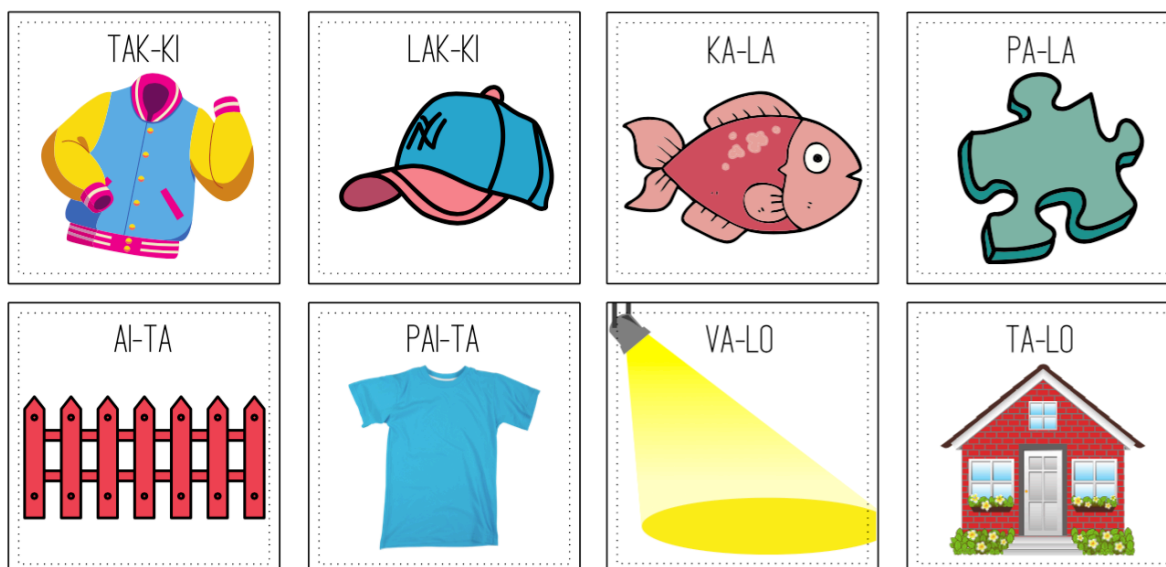
Iloiset kappaleet lasten maailmasta (esim. Robin, Eino ja Aapeli) innostavat laulamaan. Tämän ikäryhmän nuorimmat pitävät vielä lastenlauluista ([ks. vinkit luku 7.3.1](#)), ja vanhimmat taas kuuntelevat mielellään nuorten musiikkia ([luku 7.3.3](#)). Tässä ikäryhmässä kannattaa ottaa mukaan opeteltaviksi myös juhla-lauluja. Muistathan käyttää rohkeasti valmiiksi äänitettyä musiikkia tukena, jos laulaminen jännittää.

2. Soittaminen

Kanteleet kannattaa mahdollisuuksien mukaan ottaa käyttöön (ks. tämän luvun loppu). Hyödynnä kaikki mahdolliset soitinideat puukauhoista ja kynistä alkaen.

3. Rytmittely

Sanojen luonnollista rytmiä kannattaa käyttää apuna lukemaan oppimisessa: Taputtaminen metronomin sykkeen päälle auttaa sanojen hahmottamisessa. Näin kaksoiskonsonantit erottuvat helposti. Riimittely on tässä oiva tapa.

@nollasta kuuteen riimiparikortit

Kehorytmit

Kehorytmittelyitä on helppoa tehdä missä vain, koska niihin ei tarvita soittimia. Lapset innostuvat usein rytmeistä, koska tehtäviin liittyy motorinen haaste tai koreografia. Kehorytmien ideaan pääset hyvin kiinni esimerkiksi tämän videon avulla: <https://www.youtube.com/watch?v=Q-H0j6gmInU>

Kuppirytmit

Kuppirytmeissä käytetään apuna mukeja tuottamaan rytmikudosta. Tarvitset vain muoviset tai paperiset kupit, ja ei muuta kuin harjoittelemaan videon avulla: <https://www.youtube.com/watch?v=oIspfDxWpyA>

4. Kuuntelu: suomalainen musiikkikulttuuri

Juhlalaulut ovat tärkeä osa suomalaista kulttuuriperinnettä. Kun osaa keskeisimmät laulut (esim. *Maamme*-laulu, *Suvivirsi*, tietyt joululaulut kuten *Joulupuu on rakennettu*), juhlahetkiin osallistuminen muuttuu henkilökohtaisemmaksi.

Seuraavassa on kuunneltaviksi joitakin suomalaisia klassisen musiikin kappaleita. Usein Youtubessa on orkesterimusiikkiin versio, jossa kapellimestarina on joku maailmalla tunnettu suomalainen, kuten Mikko Franck, Susanna Mälkki, Esa-Pekka Salonen tai Jukka-Pekka Saraste.

- Melartin: *Juhlamarssi* (baletista *Prinsessa Ruusunen*)
- Merikanto: *Valse lente* ja *Kesäillan valssi*
- Rautavaara: *Cantus Arcticus*
- Sibelius: *Vesipisaroita*, *Kuusi*, *Finlandia*
- Soiva metsä -konserttiin pääset osallistumaan tästä linkistä. Linkkiä voi käyttää vain Suomi-koulun tiloissa tai etätunnilla. <https://www.youtube.com/watch?v=p7ZujVQm8IY>

Suomalaiseen kulttuuriperinteeseen kuuluu myös saamelainen musiikki. Perinteisin musiikkityyli on joiku, joka on yksin ilman instrumentteja esitettyä vokaalimusiikkia. Nykyisin saamelaisartistit yhdistelevät joikuun monenlaisia musiikkityylejä. Voit kuunnella saameksi myös räppiä. Lisätietoa saamelaisesta musiikista ja taiteilijoista sekä musiikkiesimerkkejä löydät seuraavalta sivustolta: <https://www.oktavuohta.com/saamelaismusiikki>.

Tuntisuunnitelmaesimerkki

Teema: kehorytmit

Tunnilla harjoitellaan erityisesti erilaisia kehorytmejä ja tehdään oma pieni kehorytmikomppi.

Kesto: 30–45 minuuttia

1. Virittely: *Stomp*-video

Tunti aloitetaan katsomalla katkelma *Stomp*-videosta. Jos ei ole aikaa koko videon katsomiseen, voi katsoa 4 minuutin kohdasta alkaen pienen palan. Video innostaa kehorytmittelyyn.

<https://www.youtube.com/watch?v=l0XdDKwFe3k>

2. Kehorytmit

Kehorytmittely tehdään yhdessä tämän videon mukana:

<https://www.youtube.com/watch?v=Q-H0j6gmInU>

3. Laulu: *Chihuahua* (vuoden 2021 lastenlaulu)

<https://www.youtube.com/watch?v=1n8znaTKTXk>

4. Aktiivinen kuuntelu: Einon ja Aapelin *Mä voisin olla se*

<https://www.youtube.com/watch?v=0D3AufEld3E>

Tässä tehtävässä oppilaat yrittävät selvittää kuuntelemalla tekstistä puuttuvat sanat. Tehtävälomake on sivulla 127.

5. Laulaminen: *Aakkoslaulu*

<https://www.youtube.com/watch?v=ngnKgFKx9WU>

Keksikää yhdessä *Aakkoslauluun* oma kehorytmikomppi.

6. Loppukuuntelu: Sibeliuksen *Kuusi*

<https://www.youtube.com/watch?v=jViP8wMwg5o>

Kanteleen käyttö musiikinopetuksessa

Suomen kansallissoitin kantele on oiva ja helposti lähestyttävä soitin lasten musiikkikasvatukseen. Lapset innostuvat voidessaan tuottaa melko helposti kaunista sointuharmoniaa. Kanteleella voi oppia nopeasti säestämään helppoja lauluja, joissa on yhden, kahden tai kolmen soinnun harmonia (I-IV-V). Usein kanteleet viritetään D-duuriin tai d-molliin. Näin vapailta kieliltä D-duurissa saadaan sävelet d, e, fis, g ja a. Peräkkäin soitettuna nämä kielet kuulostavat *Satu meni saunaan* -laulun alulta.

Kantele asetetaan syliin tai pöydälle soittimen lyhyempi sivu vatsaa vasten. Kanteleeseen kannattaa liimata pienet tarrat sointujen (mansikat I, mustikat V ja lakat IV) löytymistä helpottamaan. Hyvä tapa aloittaa on esimerkiksi vain yhden soinnun kappale, jossa toisen käden sormet painavat kevyesti sointupaikkaa etusormella ja keskisormella (pupun korvat tai rauhanmerkki) ja toinen käsi säestää etusormella vetäisemällä. Säestyskädessä voidaan käyttää myös plektraa, niin että pienet sormet eivät hierry kielen hankauksesta.

Helppoja yhden soinnun kappaleita ovat *Kanootin kapean* (d-molliviritys) sekä Jaakko kulta (D-duuri). Kahden soinnun kappaleita pienille ovat esimerkiksi *Yksi pieni elefantti*, *Pienen pieni veturi* ja *Maijal oli karitsa*. Kanteleiden käyttö juhliissa ja yhteisissä tapahtumissa tuo niihin lisäväriä ja tunnelmaa. Myös suomalainen traditio välittyy näin eteenpäin.

Aktiivinen kuuntelu: *Mä voisin olla se*

Mä melkein kaaduinkin, kun ajoin mun _____.

Oot vähän ujo, mut sä näytät nätiltä.

Mun tekis mieli sanoo, mitä _____ tunnen,
mut miks se on niin vaikeaa?

Tän pitkän talven mä taas sua odotin.

_____ on loppu, oot lähössä takasin.

Mun tekis mieli sanoo, mitä mä tunnen.

Mut _____ jos en uskalla?

Ollaan taas kahestaan.

Ei tehä numeroo.

Mut mieti, mitä tapahtuu, jos _____ numeroo. (Sit mennään!)

Mitä jos mentäis yhtä matkaa?

Mitä jos vien sut perille?

Ota mun kädestä kiinni ja _____

niin mä näytän sulle sen,

et voisin olla se,

tän kesän olla se.

Mä haluan olla se,

joka saattaa sut kotiin,

joka laittaa _____ viestin iltaisin.

Mä voisin olla se.

Eino ja Aapeli: *Mä voisin olla se*. Säv. ja san. Arttu Istala, Iiro Paakkari, Jarkko Ehnqvist ja Kalle Lindroth. Universal Music.

Kanteleen virityksen voi tarkastaa täältä:
https://www.youtube.com/watch?v=A_aoxlz4NKA

Lyhyt opetusvideo englanniksi:
<https://www.youtube.com/watch?v=5fzvmhteRDw>

Elefanttimarssi

● ● ● ●
Yk-si pie-ni e-le-fant-ti mars-si näin.
● ● ● ●
Au-rin-kois-ta tie-tä e-teen-päin.
● ● ● ●
Kos-ka mat-ka oli haus-ka niin.
● ● ● ● ●
Pyy-si hän mu-kaan yh-den to-ve-rin.

Pikku jänö nukkuu

● ● ● ● ●
Pik-ku jä-nö nuk-kuu, vaik on kes-ki-päi-vä.
● ● ● ● ●
Pi-täis-kö-hän mei-dän jä-nö he-rät-tää?
● ● ● ● ●
Yy-kaa-koo, he-rää jo!
● ● ● ● ●
Pik-ku jänö hei-lut-taa kor-vi-a näin,
● ● ● ● ●
kor-vi-a näin, kor-vi-a näin,
● ● ● ● ●
Pik-ku jänö hei-lut-taa kor-vi-a näin,
● ● ● ● ●
kor-vi-a näin.

Elefanttimarssi: kansansävelmä
Pikku jänö nukkuu: säv. ja san. Siina Hirvonen

Puuttuva palanen

● ● ● ●
Katot muhun ja mä hajoon suhun
● ● ● ●
Koulun viereisellä kiskalla
● ● ● ●
Hetki tajuun että oot mun makuun
● ● ● ●
Samat bändit tykkäyslistalla
● ● ● ● ● ●
Tää tuntuu helpolta Just niinku ois
● ● ● ●
tunnettu aina

● ● ● ●
Mun sy-sy-sydäimestä puuttuu palanen
● ● ● ●
Ja uu uu se on sun näköinen
● ● ● ●
Mun sy-sy-sydäimestä puuttuu palanen
● ● ● ● ● ●
Ja uu uu sä voisit täyttää sen
● ● ● ● ● ●
Oot mun puuttuva palanen
● ● ● ●
Mun puuttuva palanen

Säv. Maki Kolehmainen ja san. Jimi Constantine, Jonna Kärkkäinen ja Kari Härkönen. Universal Music.

Kantelevinkki

5-kielinen kantele asetetaan soittajan eteen – pöydälle, syliin tai roikkumaan kaulasta – niin, että tapit ovat vasemmalla ja ponsi oikealla puolella.

Kieliä nimitetään numeroilla yhdestä viiteen. Pisin kieli on ykkönen.

5-sävelisistä melodioista – mukaillen myös laajemman äänialan kappaleista – voi laatia niin kutsutun soittokartan A4-kokoiselle paperiarkille:

- Paperi asetetaan kielten alle.
- Kielten avulla vedetään hyvin näkyvällä kynällä viisi viivaa.
- Melodia merkitään pampuloilla vasemmalta oikealle kyseisten kielten kohdalle.
- Pitkää säveltä tarkoittavan pampulan voi jättää värittämättä, mutta lyhyet väritetään.
- Paperi kiinnitetään paikoilleen vaikkapa teipillä.

Soittaminen tapahtuu vetäisemällä kieltä sormella tai plektralla pampulan kohdalta edeten vasemmalta oikealle. Se onnistuu, vaikka soittaja olisi kanteleensoiton vasta-alkaja.

Ukko Nooa

1, 1, 1, 3, 2, 2, 2, 4, 3, 3, 2, 2, 1

3, 3, 3, 3, 5, 4

2, 2, 2, 2, 4, 3

1, 1, 1, 3, 2, 2, 2, 4, 3, 3, 2, 2, 1

Jos kartta on liian pitkä mahtuakseen kanteleelle, identtiset osiot voi korvata kertausmerkeillä.

Jaakko kulta

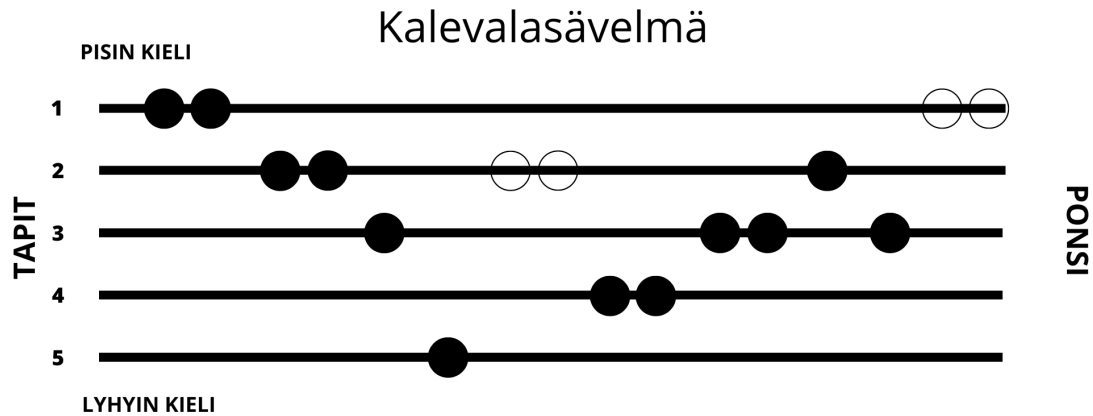
Soitto muutettu yksinkertaisemmaksi, mutta sävelmä lauletaan kuten tavallisesti.

1, 2, 3, 1, 1, 2, 3, 1

3, 4, 5, 3, 4, 5

5, 5, 4, 3, 1, 5, 5, 4, 3, 1

1, 5, 1, 1, 5, 1

Tähän melodiaan sopivat sanoiksi kaikki Kalevalan runomittaiset tekstit, esimerkiksi *Vaka vanha Väinämöinen / tietäjä iänikuinen*. Kielellisesti hyvä ja hauska harjoitus on sanoittaa tämä melodia itse. Yksi tavu vastaa aina yhtä nuottia. Melodian voi soittaa niin monta kertaa kuin teksti tai tarina vaatii. Sanoittamisen tueksi kannattaa kurkistaa Tuomaksen opetusvideo (huomaa d-molli viritys). <https://www.youtube.com/watch?v=t74bPt4xRNE>

Lisäideoita kanteleen melodiasoittoon löydät myös seuraavista linkeistä. Näissä esimerkeissä jokaisella kielellä on oma väri. Laulun melodia soitetaan värejä seuraamalla.

<https://www.youtube.com/watch?v=EziuyYfKp4I>
<https://www.youtube.com/watch?v=pD4Eo3xhCv4>

7.3.3 Yläkouluikäisten musiikkikasvatus

1. Laulaminen: suomalaisia iskelmä- ja pop-musiikin helmiä

Laulamisessa kannattaa käyttää tukena Youtubea tai Spotifyta. Silloin voi laulaa yhdessä musiikin päälle. Myös kielioppia ja matematiikkaa voi oppia laulaen, esimerkiksi *Sanaluokka-reggae*:
<https://www.youtube.com/watch?v=Li5CE1hICac>

2. Rytmittely: kuppi- ja kehorytmit

Kuppitytmien käyttö on hauska tapa harjoitella nuorten kanssa perussykkeen ylläpitämistä ja rytmisiä kuvioita. Näin voitte myös luoda ilman varsinaisia soittimia kompian säestämään laulua. Kuppitytmejä löydät netistä hakusanoilla *easy cup rhythms*. Voit aloittaa itsellesi helpoimmasta. *Clap*-sanan voi kääntää *tap* (taputus).

Kehorytmien harjoittelu onnistuu näppärästi missä vain. Rytmittelyn apuna voi käyttää liikkeisiin sopivia sanoja, jotka keksitään yhdessä. Yksi esimerkki

rytmittelyistä ovat keho- ja kognitiivisia. Opetteluvaiheessa voi käyttää YouTube:n hidasta-toimintoa.

- osa 1 <https://www.youtube.com/watch?v=BeY68rDNTH4>
- osa 2 <https://www.youtube.com/watch?v=K0uaZrO1zgo>
- osa 3 <https://www.youtube.com/watch?v=3tzCL0N86Gk>
- osa 4 <https://www.youtube.com/watch?v=STuM7mYYYJk>

3. Kuuntelu: nuorten lempiartisteja ja populaarimusiikkia 60-luvulta nykypäivään

Tähän osaan valitaan kappaleita nuorten maailmasta (esim. Alma, Haloo Helsinki!, JVG, Karri Koirala, Antti Tuisku, Olavi Uusivirta, Paula Vesala). Uuden musiikin kilpailun (UMK) artistit myös edustavat senhetkistä musiikkikulttuuria. Lisäksi kuunnellaan vanhempaa suomalaista populaarimusiikkia (esim. Hurriganes, Katri Helena, Kirka, Irvin Goodman).

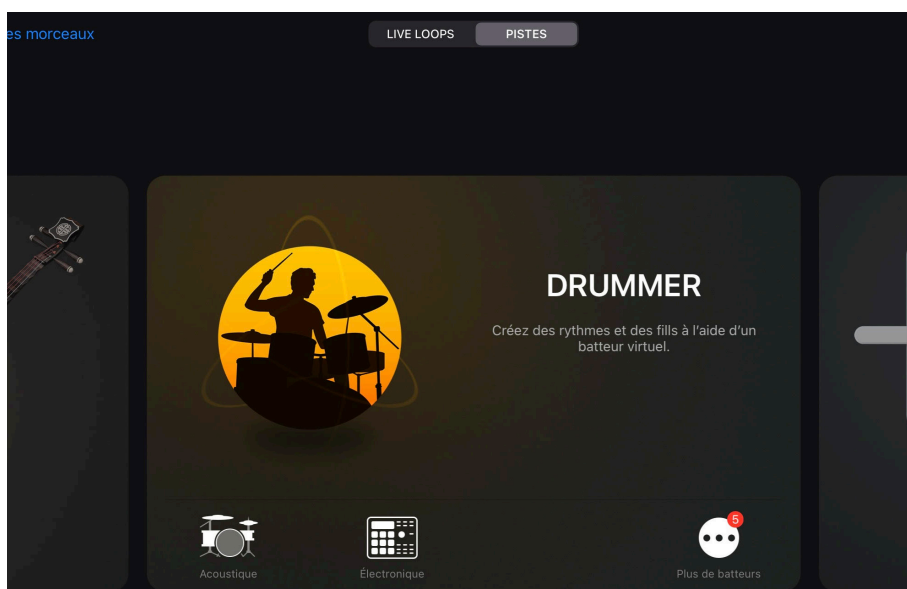
Soiva metsä -konserttiin pääset osallistumaan tämän linkin kautta. Linkki on tarkoitettu käytettäväksi vain Suomi-koulun tiloissa tai etätunneilla.

https://www.youtube.com/watch?v=i_wWAFQ1fwk

4. Oman räppitekstin tekeminen

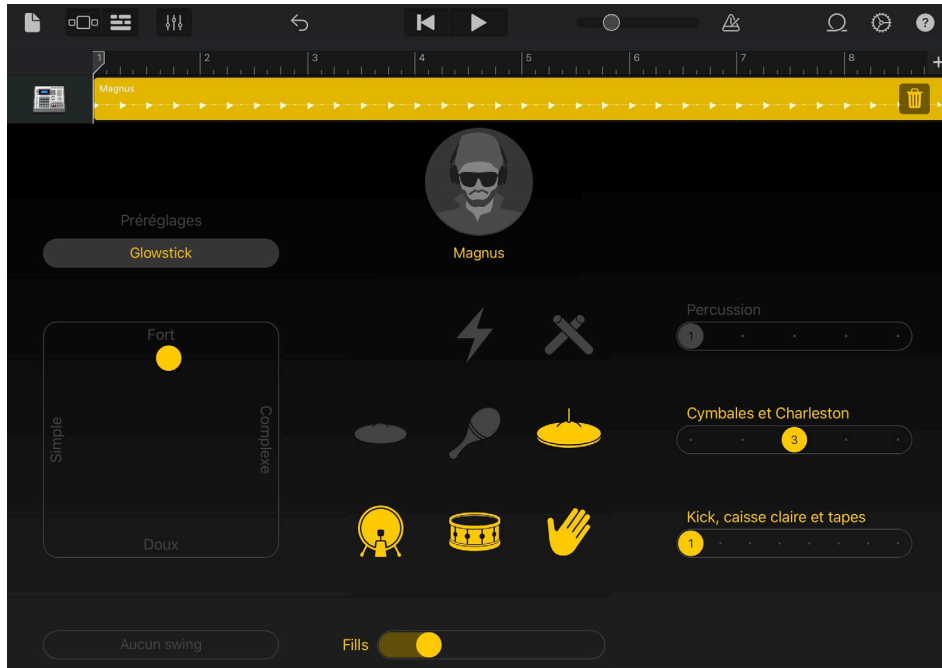
Ipadien Garageband-sovelluksesta löydät helposti räpille taustakompin. Sen päälle voi lähteä keksimään tekstiä. Tätä voidaan hyvin harjoitella ryhmässä säe kerrallaan keksimällä. Yhteistyönä saadaan lopulta koottua kokonainen teksti. Kannattaa aloittaa ilman suurta tekstikritiikkiä ja alkaa vähitellen etsiä loppuun riimejä. Aluksi voi myös räpätä ilman kertosaettä. Seuraavassa on muutamia vinkkejä Garagebandin käyttöön.

Kaikissa Ipadeissa on valmiina Garageband-ohjelmisto. Kun painat kuvaketta, näkyviin tulee sivulle pyyhkäistävä valikko eri instrumenteista. Valitse *drummer*, rumpali.

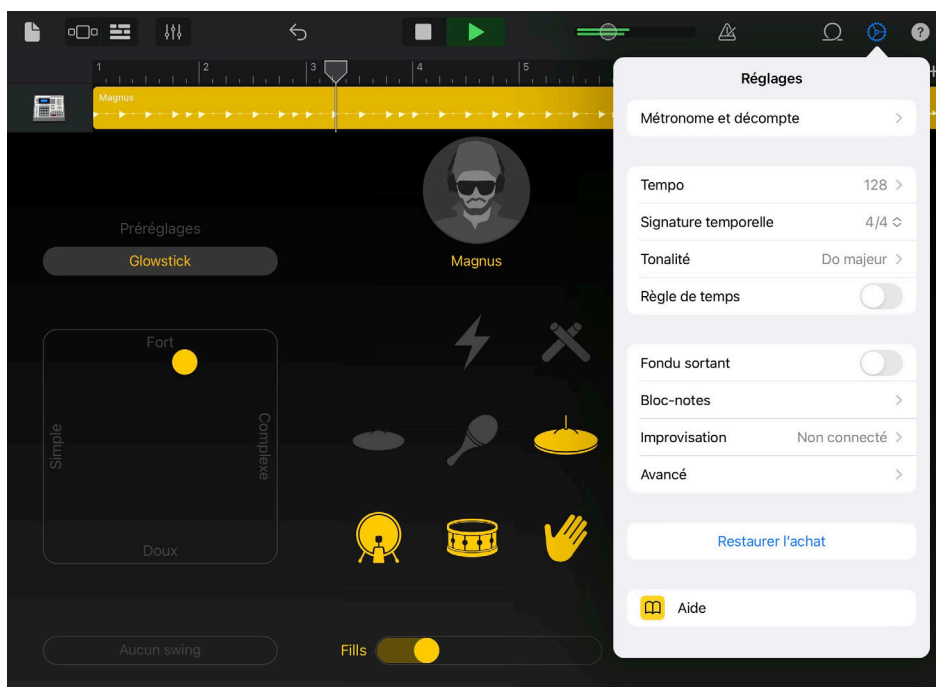

Rumpalia pääset vaihtamaan näpdyttämällä hänen kasvokuvaansa. Voit myös samalla valita kompin musiikkityylin (esim. rock tai elektro).

Kuvan instrumentteja painamalla voit lisätä niitä komppiin tai jättää niitä pois. Numerosäätimet oikealla lisäävät tai vähentävät soittimien käyttöä komppiissa. Vasemmalla olevasta neliöstä voit säätää kompin tyyliä: Onko se yksinkertainen vai monimutkainen? Soitetaanko sitä vahvasti vai pehmeästi?

Näpdyttämällä oikeassa yläkulmassa olevaa hammasratasta pääset tekemään lisää valintoja. Näistä tärkein on ensimmäinen, jonka avulla pystyt nopeuttamaan ja hidastamaan tempoa. Erityisesti kun tekstiä aletaan harjoitella kompin päälle, kannattaa valita ensin rauhallinen tempo ja sitten vähitellen nopeuttaa komppia.

5. Suomalainen musiikkikulttuuri: esitelmä

Hyvä tapa tutustua suomalaiseen musiikkikulttuuriin on tehdä pieniä esitelmiä suomalaisista tunnetuista taitelijoista joko yksin tai ryhmissä.

Tuntisuunnitelmaesimerkki

Teema: Oman räpin tekeminen

Tunnilla tehdään oma pieni räppi Ipadin Garageband-sovelluksella.

Kesto: 2 x 45 minuuttia

1. Kuuntelu: JVG:n *Lokakuu*

<https://www.youtube.com/watch?v=Z3IFZaFaK34>

2. Kuuntelu: Tuomaksen *Räppäämisen alkeita* -opetusräppi

https://www.youtube.com/watch?v=Oh_NQ8G4TM

3. Garageband-sovelluksen käyttö: kompit

Valitaan Ipadin Garageband-sovelluksesta Drummer-osio, josta löytyy valmiita kompeja räppitekstin taustalle.

4. Teksti: pienen räppitekstin suunnitteleminen kompin päälle

5. Loppukuuntelu: Kirkan *Hetki lyö*

<https://www.youtube.com/watch?v=hvUyy4PI3ac>

7.4 Taiteen ja askartelun hyödyntäminen osana opetusta

Taiteella tarkoitetaan yleisesti sitä, että taiteentekijä koettaa herättää katsojassa luovan toiminnan avulla erilaisia ajatuksia ja tunteita. Taiteenlajeja on monia: taidetta ovat esimerkiksi kuvataide, kirjallisuus, musiikki, teatteri, tanssi tai vaikkapa esiintyminen. Jokainen katsoja tulkitsee taidetta omalla tavallaan ja omasta näkökulmastaan, mikä merkitsee sitä, että taiteen tulkintoja on yhtä monta kuin katsojiakin.

Taidetta ja askartelua voi hyödyntää ja soveltaa monella eri tavalla Suomikouluissa. Ne ovat tärkeä osa lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä ja auttavat tukemaan monia kehityksen osa-alueita. Lapset ja nuoret pitävät yleensä käsillä tekemisestä, jolloin he saavat kokeilla uusia asioita ja käyttää luovuuttaan ja kekseliäisyyttään. Näiden aktiviteettien avulla voidaan myös opettaa sosiaalisia taitoja, kuten asioiden ja tavaroiden jakamista, yhdessä työskentelyä, toisten töiden arvostamista ja ohjeiden kuuntelemista. Lisäksi taide- ja askartelutuntien aikana on helppoa opettaa erilaisia käsitteitä, kuten esimerkiksi adjektiveja (värejä ja vastakohtia, esim. *pitkä* ~ *lyhyt*, *paksu* ~ *ohut*), verbejä (*liimata*, *leikata*, *maalata*) ja esineiden ja materiaalien nimeämistä (*pensseli*, *sakset*, *tussit*, *silkkipaperi*).

Kuvataide ja askartelu eroavat toisistaan siten, että kuvataide vaatii tekijältään ja katsojaltaan kognitiivista toimintaa kuten tunnetta, havaitsemista, luovuutta ja ajattelua. Askartelu taas auttaa lapsia kehittämään motorisia taitojaan ja noudattamaan ohjeita.

Opettajan on helpompaa opettaa kädentaitoja, kun hän tietää, millaisia asioita oman ryhmän lapset ja nuoret osaavat jo tehdä. Suomi-kouluissa askartelutehtävät suunnataan yleensä pienille oppijoille, mutta myös yläkouluikäiset pitävät askartelemisesta. Alle kouluikäiset lapset tarvitsevat vielä paljon ohjausta tarvikkeiden oikeaoppisessa käytössä, ohjeiden seuraamisessa ja siinä, että toisten lasten töitä kunnioitetaan eikä niihin kosketa ilman lupaa. Vähän edistyneemmät oppijat osaavat jo keskittyä paremmin askartelu- ja taidetehtäviin, joten ne voivat olla sisällöltään vähän haastavampia kuin pienille suunnatut.

Taide- ja askartelutehtäviä, joita opettajat voivat tehdä pientenkin kanssa, on lukemattomasti. Suosituimpia materiaaleja ovat muun muassa vesi- tai sormivärit, värikynät, tussit, vahaliidut, liidut, leimasimet, muovailuvahat ja savi sekä värilliset paperit, pahvit ja kartongit. Tarvitset myös saksia, teippiä ja liimaa sekä muita tarvikkeita. Vain mielikuvitus on rajana! Muista tarvikkeita ja materiaaleja valitessasi tarkistaa, että ne ovat lapsille turvallisia. Lapsille soveltuvia saksia ja maaleja on monissa askartelutarvikeliikkeissä ja nettikaupoissa todella iso valikoima.

Tähän lukuun on poimittu erilaisia askartelu- ja taideideoita, jotka vahvistavat ja kehittävät lasten ja nuorten taiteellisia lahjoja ja motorisia taitoja sekä tuovat oppitunneille vaihtelua.

Vinkki 1: Muista nimi! Pyydä jokaista kirjoittamaan nimensä teoksiinsa, jotta kukin löytää tunnin päätteeksi omansa.

Vinkki 2: Käytä tuttuja välineitä. Näin välttyt suurimmilta sotkuilta, eikä aikasi kulu tuntien aikana välineiden käytön neuvomiseen.

Vinkki 3: Pidä tehtävät lyhyinä ja yksinkertaisina. Näin oppijoiden keskittymiskyky ja motivaatio pysyvät yllä niiden aikana.

Vinkki 4: Toteuta taide- ja askartelutehtäviä leikin ja tekemisen avulla. Anna oppijoiden käyttää omaa mielikuvitustaan ja luovuuttaan.

Vinkki 5: Anna edistyneemmille oppijoille haastavampia tehtäviä kuin pienille. Voit keskittyä heidän kanssaan vähän monimutkaisempiin projekteihin, kun aika ei mene työvälneiden käytön opettelemiseen ja vanhan kertaamiseen.

Vinkki 6: Muista loppusiivous! Askartelutuntiin kuuluu myös tavaroiden pois kerääminen ja luokan siivous yhdessä ryhmän kanssa. Varaa siivoamiseen tarpeeksi aikaa ennen tunnin päättymistä.

Vinkki 7: Suunnittele ja sovi materiaalien hankinta. Suomiseuralta anottavaan valtionavustukseen sisältyy tietty rahasumma oppilaiden materiaalikuluihin. Sovi aina etukäteen ennen materiaalihankintojen tekemistä käytettävissä oleva budjetti koulusi johtokunnan kanssa.

Vinkki 8: Hyödynnä kierrätys- ja luonnonmateriaaleja. Tähän löytyy ideoita luvuista [7.4.4](#) ja [7.4.5](#).

7.4.1 Maalaus

Sormivärimaalaus on kivaa puuhaa, joka kehittää lapsen motoriikkaa ja ongelmanratkaisukykyä. Maalaamista varten tarvitsette pensseleitä, vesi- ja sormivärejä, maalarinteippiä, tukevia vesiastioita, kartonkia, erivärisiä pappeja ja pahvia. Suojaesiliinat, maalausalustat ja muoviliinat helpottavat tilan loppusiivousta.

Vinkki 1: Käytä aina vesipestäviä ja lapsille soveltuvia sormivärejä. Tällöin välttytään siltä, että lasten vaatteet tahraantuvat pysyvästi.

Vinkki 2: Tiedota etukäteen! Pyydä vanhempia laittamaan lapsille ylle vaatteet, jotka saavat vähän sotkeentua, ja tuomaan tarvittaessa varavaatteita.

Vinkki 3: Suojaa työtasot! Peitä pöydät tai lattia liinalla, muovilla tai pahvilla tahrojen välttämiseksi.

Vinkki 4: Vältä vesivahingot! Hanki pintojen suojaamisen lisäksi pensseille tukevat vesiastiat, jotta maalaus sujuu vähemmän vesivahingoin ja roiskein. Esimerkiksi pakasterasiat tai tyhjä lasipurkit sopivat hyvin tähän tarkoitukseen.

Vinkki 5: Maalarinteippi avuksi! Teippaa paperi ennen maalauksen aloittamista maalarinteipillä kiinni alustaan, jotta se ei liiku maalatessa. Irrota teipit vasta työn kuivuttua. Tällöin paperi ei rypisty kuivumisen aikana. Samalla teipeistä jää maalauksiin kivat kehykset. Töiden kuivumiselle kannattaa jättää mahdollisimman paljon aikaa ennen tunnin loppua.

Vinkki 6: Maalaaminen rauhoittaa. Taide- ja askartelutehtävät auttavat lapsia rauhoittumaan ja keskittymään. Rauhallinen taustamusiikki luokahuoneessa luo rennon tunnelman.

Vinkki 7: Pyydä apukäsiä! Voit tarvita joihinkin tehtäviin avustajaa. Jollei apuopettajaa ole käytettävissä, pyydä vanhempia avuksesi.

Maalausideoita

Vapaata maalausta. Ryhmän pienimmille voit antaa joko ison palasen pahvia (litistetty pahvilaatikko käy tähän), kartonkia tai paperia, jolle he voivat harjoitella motorisia taitojaan ja maalata vapaasti, mitä haluavat. Ikeasta saa edullisesti piirustuspaperirullia, joille lapset voivat tehdä yhdessä isojakin maalauksia. Tämän tehtävän voi tehdä joko sormi- tai vesiväreillä.

Sormi- ja vesiväritöpötys. Tähän sopivat erilaiset pesu- tai meikkisienen palaset. Kasta sieni väriastiassa ja töpötä siihen imeytynyttä väriä paperille tai pahville. Halutessasi voit kastaa sienen ensin vesikipossa ja puristaa sitten enimmäkseen vedet pois, jotta sienen ei tule liikaa väriä eikä sitä mene hukkaan.

Vesivärin puhaltaminen pillillä. Maalatkaa vesiväreillä paperille tai kartongille kuvioita. Puhaltakaa sitten pilleillä märkä väri liikkeelle, jolloin paperiin syntyy vekkuleita kuvioita. Vaihtoehtoisesti paperia voi kallistella puolelta toiselle, jolloin värit sekoittuvat keskenään ja syntyy vieläkin hienompia taideteoksia!

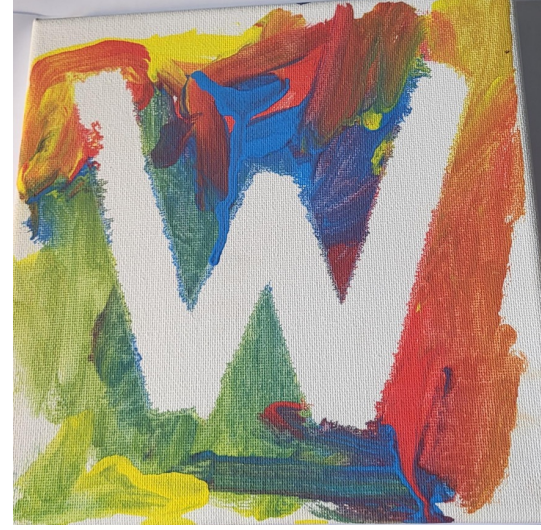
Nimilaput. Nimilappujen askartelu sopii syksyn ensimmäisen koulukerran ohjelmaksi. Niitä tehdessään lapset tutustuvat helpommin toisiinsa, ja kaikkien nimet tulevat nopeasti tutuiksi niin opettajalle kuin ryhmäläisillekin. Askarrelkaa nimilaput kartongista. Ne voivat olla tietyn muotoisia kuten suomalainen metsäneläin, pilvi tai koivunlehti. Pienille lapsille voit leikata nimilaput valmiiksi kartongista ennen tuntia. Edistyneemmät voivat piirtää kartonkiin ääriviivat mallin avulla ja leikata itse nimilaput ääriviivoja pitkin. Pienet lapset voivat aikuisten avulla kirjoittaa nimensä nimilappuihin ja liimata niihin esimerkiksi tarroja. Edistyneemmät voivat piirtää tai maalata nimilappuun oman kuvansa nimensä kera.

Sateenkaari. Laita erivärisiä sormivärejä pieniin purkkeihin lasten saataville tai purista pahvin päälle eri värejä, joihin lapset voivat kastaa sormensa. Kasta yksi sormi vuorotellen eri sateenkaaren väriin ja piirrä sormilla paperille kaari. Tämä idea kehittää lasten motorikkua ja auttaa heitä oppimaan virit suomeksi. Edistyneemmät voivat tehdä tämän tehtävän vesiväreillä.

Kanvaasikirjain. Kirjainta varten tarvitset pieniä kanvaasitaulupohjia, maalarinteippiä ja sormivärejä. Teipatkaa kanvaaseille esimerkiksi kunkin lapsen etunimen alkukirjain. Työ sopii vaikkapa äitienpäivälahjaksi, jolloin kirjain voisi olla Ä. Maalata teippaamisen jälkeen taulupohjat sormi- tai vesiväreillä. Anna värien kuivua ja irrota teipit varovasti.

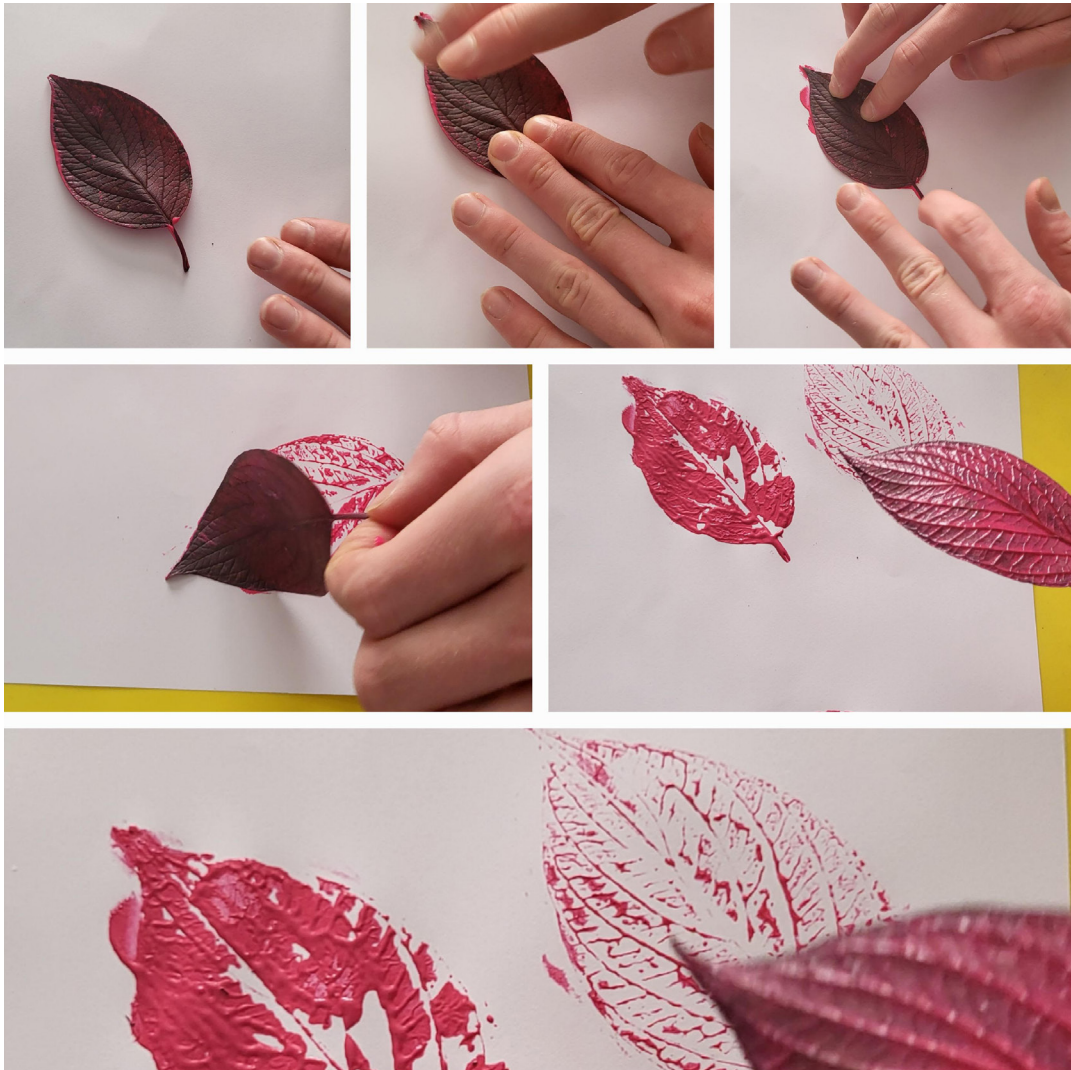
Paperisydämet. Leikkaa pienimmille valmiiksi sydämen muotoisia palasia paperista tai kartongista. Käyttäkää niiden värittämiseen sormi- tai vesivärejä. Edistyneemmät voivat leikata sydämet itse ja maalaamisen sijaan liimata niihin rypistettyjä silkkipaperipalasia. Tätä tehtävää voi käyttää esimerkiksi isän- ja äitienpäivänä tai ystävänäpäivänä.

Pahvilaatikkotalo. Käytä tähän mahdollisimman suurta pahvilaatikkoa. Niitä saa usein ilmaiseksi kaupoista. Keksikää yhdessä talolle nimi ja käyttötarkoitus, joka voi olla esimerkiksi Suomi-koulu, kesämökki Suomessa tai vaikkapa navetta. Samalla voi kerrata aiheeseen liittyvää sanastoa. Maalatkaa pahvilaatikko yhdessä ryhmän kanssa. Lapset saavat käyttää mielikuvitustaan ja päättää, minkä väriseksi talo maalataan ja miksi. Kuinka monta ikkunaa siihen tulee, ja kuka tai keitä siellä asuu? Jos Suomi-koululla on varastotilaa, laatikon voi säilyttää seuraavia opiskelukertoja varten, jolloin sitä voi käyttää uudelleen erilaisissa opetustilanteissa.

Puunlehtien maalaaminen. Kerätkää tunnin alussa lasten kanssa erilaisten puiden lehtiä, tai tuo lehdet tunnille mukana. Maalatkaa lehdet joko sormi- tai vesiväreillä ja antakaa niiden kuivua. Kannattaa käyttää mahdollisimman tuoreita lehtiä, jotta ne eivät mene rikki maalaamisen aikana. Käsitelkää kuivuneita lehtiä varovasti, sillä ne hajoavat todella helposti.

Painamista lehdillä. Värittäkää lehtiä joko sormi- tai vesiväreillä ja painakaa ne paperia vasten. Paremmat kuviot syntyvät, kun värin levittää lehden takapuolelle. Saman kuvion voi toistaa monta kertaa erilaisilla syksyn sävyillä.

Perunaleimasin. Leimasimella voidaan koristella mitä tahansa tasaista pintaa kuten kartonkia, paperia tai kangasta. Yksinkertaisin perunaleimasin syntyy näin:

1. Halkaise peruna terävällä veitsellä mahdollisimman tasaisesti.
2. Kuivaa perunan leikattu pinta talouspaperilla.
3. Levitä halkaistun perunan pintaan maalia tai vesiväriä.
4. Paina perunaleimasin tasaisesti paperille.
5. Nosta peruna varovasti pois.

Seuraavassa linkissä on lisää perunaleimasinideoita erilaisiin sesonkeihin. Vanhemmat lapset voivat itse kaivertaa kuvioita perunoihin linkin ohjeiden avulla.

<https://www.martat.fi/marttakoulu/lapsiperheet/lapsiperhevinkkeja/perunaleimasintaidetta/>

Vedellä maalaaminen ulkona. Tämä on yksi antoisimmista ja vähiten sotkuisista taidepuuhista! Vedellä maalaaminen sopii pienille lapsille, mutta yhtä lailla isommatkin lähtevät mukaan tähän toimintaan. Tarvitset vain ämpärillisen vettä, maalipensseleitä ja paljon mielikuvitusta! Anna lasten kastella pensselit veteen ja tehdä veden avulla kuvioita koulun pihalle, kiveyksiin tai muuhun sopivaan paikkaan. Pensselin tilalla voi käyttää vesipyssyä tai sumutepulloa. Koska maalaukset haihtuvat veden kuivuttua pois, ota muistoksi kuvia lasten tuotoksista. Tämä on todella kivaa puuhaa varsinkin lämpiminä, aurinkoisina koulupäivinä!

Maalaamista luonnon omilla antimilla. Rikkakasveja, keppejä, kukkia tai vaikkapa männynneulasia voi myös käyttää siveltiminä ja taiteilla niillä paperille toinen toistaan hienompia teoksia. Voikukilla ja marjoilla voi myös maalata paperille, koska ne jo itsessään erittävät väriä. Parhaimman tuloksen saat käyttämällä valkoista paperia, jolla väri näkyy selkeimmin. Kasta voikukkia vesikipossa samalla tavalla kuin vesivärisivellin ja anna mielikuvituksen lentää!

7.4.2 Vahaliidut, värikynät ja liidut

Vahaliiduilla, värikynillä, tusseilla ja liiduilla voi tehdä todella monia erilaisia taiteeseen, piirtämiseen ja askarteluun liittyviä tehtäviä! Tästä luvusta löydät niihin esimerkkejä ja linkkejä oppituntejasi varten. Lisäksi internetissä on lukematon määrä muita tehtäviä, joita voit soveltaa omalle ryhmällesi sopiviksi.

Lehtien ja puunkaarnan väritystä. Asettele lehti paperin alle ja väritä päältä vahaliidulla, jolloin lehden muoto ja pintakuviot tulevat näkyviin. Väriliitua kannattaa painaa reippaasti paperia vasten, niin kuviosta tulee yksityiskohtaisempi. Tämän voi myös tehdä puun kaarnalla: laita paperi kaarnaa vasten ja väritä päältä vahaliidulla, niin että puun pintakuviot tulevat näkyviin.

Värityskuvat. Voit tulostaa valmiita ilmaisia värityskuvia muun muassa seuraavista linkeistä. Kuvia kannattaa olla niin kutsuttuna hätävarana valmiina kansiossasi, jos tarvitset tunneillesi lisätehtäviä. Lisäksi voit käyttää väritystehtäviä apuna levottoman ryhmän rauhoittamisessa.

Linkejä värityskuviin:

Pikku Kakkosen värityskuvia: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/02/24/pikku-kakkosen-varityskuvia>

Muumi-värityskuvia: <https://www.moomin.com/fi/blogi/muumi-varityskuvia-kirjaimet-numerot-ja-sanat/#ed8c4ab2>

Näistä linkeistä voit tallentaa kuvia koneellesi ja tulostaa väritettäviksi:
<https://www.varinautit.fi/varityskuvat/>
<https://www.supercoloring.com/fi>
<http://www.varityskuvia.org/>

Liituleikkejä. Tähän väritystehtävään tarvitaan liituja – mielellään katuliituja, jotka ovat paksumpia kuin ohuet taululiidut – maalipensseleitä, ämpäri ja vettä. Liiduilla värittäminen on helpointa toteuttaa poutapäivänä ulkona koulun pihalla. Muista pyytää tähän etukäteen lupa koulun johdolta. Asfaltoitu piha soveltuu parhaiten liiduilla piirtämiseen, ja liitu huuhtoutuu helposti pois sateessa. Jos kuvia ei saa jättää asfaltille, voitte tehdä siivoamisesta leikin ja maalata vedellä esimerkiksi sanoja, kirjaimia tai numeroita liitujälkien päälle, kunnes kuvat häviävät.

Värihyppy. Piirrä ja väritä liiduilla maahan erivärisiä ympyröitä ennen tunnin alkamista. Pyydä lapsia asettumaan riviin ja kuuntelemaan tarkasti. Kerratkaa yhdessä maassa näkyvien värien nimitykset suomeksi. Leikin tarkoitus on, että opettaja sanoo jonkin väreistä ja lapset juoksevat mahdollisimman nopeasti oikeaan väriympyrään. Tässä leikissä värit tulevat tutuiksi kaikille lapsille.

Polttopallo. Tarvitset liidun ja isohkon pehmeän pallon – sen tulee olla pehmeä, koska sillä tähdätään muita pelaajia. Tämä leikki kehittää lasten ketteryyttä ja tarkkuusheittoa. Piirrä mielellään asfaltoidulle pihalle iso ympyrä ja pyydä kaikkia lapsia asettumaan sen sisäpuolelle. Pelin tarkoituksena on yrittää polttaa pelaajia osumalla heihin pallolla. Opettaja voi aloittaa leikin ja heittää ensimmäisenä palloa, jota lapset yrittävät väistää. Kun pallo osuu ympyrän sisällä olevaan pelaajaan, hän siirtyy ympyrän ulkopuolelle, ja hänestä tulee apuheittäjä. Peliä jatketaan, kunnes ympyrän sisällä ei enää ole kuin yksi

pelaaja, pelin voittaja. Kerro lapsille ennen pelin aloitusta säännöt, esimerkiksi että palloa saa heittää vain vyötärön alapuolelle.

Ruutuhyppely. Tämä on kiva ulkoliikuntaleikki, jossa tulee samalla harjoiteltua numeroita suomeksi. Tätä varten sinä tarvitset liidun, ja jokainen pelaaja tarvitsee pelimerkikseen pienen kiven, kävyn tai jonkin muun pienen esineen. Ruutuhyppelyyn soveltuu parhaiten asfaltoitu piha. Piirrä ensin aloitusviiva ja sen jälkeen kolme peräkkäistä ruutua, joihin hypätään yhdellä jalalla. Sitten tulee kaksi vierekkäistä ruutua, joihin hypätään tasajalkaa siten, että molemmille jaloille on omat ruutunsa. Tämän jälkeen piirrä taas kolme yksittäistä ruutua ja viimeiseksi vielä kaksi ruutua, missä käännytään ympäri tasajalkaa hyppäämällä. Tämän jälkeen piirrä viiva ruudukon alkun ja numeroi ruudut yhdestä kymmeneen.

Peli kulkee seuraavasti: Ensimmäinen pelaaja heittää pelimerkinsä ruutuun yksi, joka on lähimpänä aloitusviivaa, ja hyppää siihen yhdellä jalalla. Hän nostaa kiven maasta edelleen yhdellä jalalla seisten ja hyppää takaisin aloitusviivan taakse. Jos tämä onnistuu, hän saa heittää pelimerkin kakkosruutuun ja hypätä ensin yhdellä jalalla ruutuun yksi ja siitä ruutuun kaksi. Hän nostaa taas pelimerkinsä yhdellä jalalla seisten ja hyppää takaisin aloitusviivalle. Näin

jatketaan, kunnes leikkijä tekee virheen, minkä jälkeen on toisen pelaajan vuoro aloittaa peli samalla tavalla kuin ensimmäinenkin aloitti. Voit määritellä virheet lapsiryhmän osaamisen mukaan. Sääntöjä voivat olla esimerkiksi seuraavat: hyppäävä jalka ei saa osua viivalle, pelimerkkiä ei saa heittää väärään ruutuun eikä toisella jalalla saa ottaa maasta tukea. Pienimmät voivat hyppiä ruutuihin tasajalkaa. Pelin voittaja on se, joka on ensimmäiseksi hypellyt yhdellä jalalla koko ruudukon läpi.

7.4.3 Muovailu

Muovaileminen on helppoa ja hauskaa puuhaa kaikenikäisille lapsille. Lapsille sopivaa muovailuvahaa löytyy kaupoista, mutta sitä voi tehdä edullisesti, helposti ja nopeasti myös itse. Seuraava ohje soveltuu pienillekin, mutta muista silti tarkkailla tukehtumisvaaran vuoksi, että kukaan ei laita taikinaa suuhunsa.

Hanki päävärit (sininen, punainen ja keltainen) erillisissä elintarvikepulloissa. Näistä voitte sekoittaa erilaisia muovailuvahojen värejä. Pyydä lisäksi johtokunnalta lupa hankkia muutamia lapsille turvallisia ja muovailuvahan työstämiseen sopivia välineitä, kuten muovisia veitsiä, kaulimia, piparkakkumuotteja ja saksia. Voit toki käyttää tavallisiakin saksia, mutta muista pestä ne tunnin lopussa.

Tulosta muovailuvahan ohjeet etukäteen edistyneemmille oppijoille, jolloin he voivat tehdä taikinaa-annoksensa itsenäisesti ohjetta seuraten. Vaihtoehtoisesti voit tehdä muovailuvahan itse valmiiksi tehtävän nopeuttamiseksi.

Muovailuvahan valmistus

8 rkl	vehnäjauhoja (reiluja ruokalusikallisia)
1 dl	vettä
2 tl	öljyä
1–2 dl	perunajauhoa
10	tippaa elintarvikeväriä

1. Mittaa ja laita vehnäjauhot kulhoon.
2. Sekoita vesi, elintarvikeväri tai -värejä ja öljy erillisessä astiassa.
3. Kaada neste vehnäjauhon joukkoon ja sekoita.
4. Sekoita joukkoon noin 1 dl perunajauhoa.
5. Jatka muovailuvahan työstämistä käsin ja lisää perunajauhoa vähitellen, jotta taikinasta ei tule liian paksua.

Jos taikinasta tulee liian kiinteää, lisää siihen vettä. Tämän jälkeen voit tarvittaessa lisätä taas perunajauhoja, jotta saat taikinasta mieleisesi. Mitä pehmeämpi taikina, sitä helpommin se on muovailtavissa. Muovailuvahaa voi säilyttää muutamia päiviä tiiviissä rasiassa tai muovipussissa.

Vahasta voi muovaillla vaikka mitä – vain mielikuvitus on rajana!

- Pienimmät voivat repiä muovailuvahasta paloja, pyörittää niistä palloja ja litistää niitä kämmenillä tai muotoilla eripaksuisia ja -pituisia makkaroita. Edistyneemmät voivat tehdä makkaroista lettejä ja renkaita.
- Muovailuvahavärejä voi yhdistää tekemällä erivärisiä makkaroita ja palmikoimalla niistä värikkäitä lettejä.
- Muovailuvahamakkaroita voi myös leikata saksilla pieniksi paloiksi.
- Vahasta voi kaulita taikinan, josta on helppo painella esiin erilaisia kuvioita esimerkiksi piparkakkumuoteilla.

Näistä linkeistä löytyy lisää ideoita muovailuvahan käyttöön:

<https://leikkileikkina.com/vinkkeja-muovailuvahan-kayttoon/#:~:text=Viitseli%C3%A4%C3%A4t%20voivat%20tehd%C3%A4%20lapsilleen%20muovailuvahasta,Muovailuhommissa%20voi%20harjoitella%20my%C3%B6s%20tunnetaitoja>

<https://fashion-fi.decorexpro.com/podelki/iz-plastilina/kakie-podelki-slepit/>

Taikataikina

Taikataikina on todella helppo valmistaa ja turvallista käyttää pientenkin lasten kanssa. Valmistukseen tarvitset vain suolaa, jauhoja, öljyä ja vettä. Taikinaa voi käyttää muovailuvahan tavoin, mihin löytyy valmiita ideoita muovailuvahan valmistusohjeen alta. Taikataikinasta valmistetut työt vaativat uunissa kuivatuksen, minkä jälkeen ne voidaan koristella tai maalata.

Jos valmistatte esimerkiksi riippuvia ikkuna- tai joulukoristeita, tee kynällä tai tikulla töihin pienet reiät, joista voi pujottaa läpi ripustuslenkit uunissa kuivamisen jälkeen.

Valmistusohje

3 dl	vehnä jauhoja
1,5 dl	suolaa
1,5 dl	vettä
1 rkl	ruokaöljyä

1. Sekoita vehnä jauhot ja suola kulhossa.
2. Lisää kylmä vesi vähitellen suola-jauhoseoksen joukkoon.
3. Lisää öljy.
4. Vaivaa taikinaa noin 5 minuuttia, kunnes se kiinteytyy.
5. Anna taikinan seistä noin tunti mielellään viileässä ennen sen käyttämistä. Taikinan voit valmistaa myös etukäteen vaikka edellisenä päivänä.
6. Lämmitä uuni 125-asteiseksi ja kuivata valmiita koristeita uunissa noin tunnin ajan.
7. Anna koristeiden jäähtyä ennen koristelua ja maalaamista.

Vinkkejä:

- Jos taikina tuntuu liian löysältä, lisää hieman jauhoja.
- Jos taikina taas murenee helposti, lisää vettä.
- Jos taikina tarttuu käsiin, hiero niihin tippa öljyä.
- Jos haluatte töistänne kiiltävämpiä, voidelkaa ne kananmunalla ennen uunissa kuivattamista.
- Isot työt voivat vaatia vähän pidemmän kuivatusajan kuin pienet.

Savimuovailu. Savea on saatavilla monia erilaisia laatuja. Itsekovettuva savi on kaikkein helpointa Suomi-koulujen käyttöön, koska sitä ei tarvitse kovettaa uunissa. Kannattaa aloittaa savityöt heti tunnin alussa, jotta savi ehtii kuivahdattaa, ennen kuin lapset vievät työt kotiin.

Tästä linkistä löytyy kivoja savityöohjeita, joita voit soveltaa ryhmällesi sopiviksi: <https://icreate-fi.womanexpertus.com/podelki-iz-plastilina>

Tässä linkissä on savikulhojen teko-ohje. Niitä voi tehdä edistyneempien lasten kanssa:

<https://www.meillakotona.fi/artikkelit/nyt-leikitaan-keramikkoa-tee-kauniit-koristekipot-itsekovettuvasta-savesta-jota-ei-tarvitse-lasittaa-tai-polttaa>

7.4.4 Askartelu luonnon- ja kierrätysmateriaaleista

Luonnon- ja kierrätysmateriaalien hyödyntäminen askartelussa on halpaa, ja mikä tärkeintä, se säästää myös luonnonvarojamme. Kierrätysmateriaalista voi loihtia toinen toistaan hienompia teoksia, joissa vain mielikuvitus on rajana! Tästä luvusta löydät muutamia askarteluideoita, joiden materiaalit ovat helposti saatavilla.

Käpylehmät. Nämä olivat ensimmäisiä leluja, joilla isovanhempamme leikkivät. Niitä on helppoa valmistaa pientenkin kanssa. Kävyistä tulee lehmälle runko, joka tarvitsee jaloikseen neljä tikkua. Voit rakentaa tuntisuunnitelman käpyjen ympärille, jolloin käytte ensin poimimassa kävyt ja oksat yhdessä lähimetsästä, jos sellainen on koulunne lähistöllä. Ottakaa mukaan pussi, jolla kävyt on helppompaa kantaa takaisin koululle. Muista kysyä tarvittaessa maanomistajan lupa ennen käpyjen poimimista. Käpyjä voi myös maalata erivärisiksi.

Kivien maalaaminen. Kerätkää kiviä lähimetsästä, jos sellainen on koulunne lähistöllä. Vaihtoehtoisesti kiviä on saatavilla askarteluliikkeissä. Pyöreät ja mahdollisimman sileät kivet ovat parhaita tähän tarkoitukseen. Puhdistakaa kivet hiekasta ja muista roskista. Maalaamiseen tarvitsette pensseleitä, akryyli-värejä, suojakankaan sekä mielikuvitusta! Kivistä voi maalata esimerkiksi leppäkerttuja, hymiöitä tai Minions-hahmoja.

Kankaanpainanta. Kuvioiden painaminen kankaalle on todella helppoa. Tähän tehtävään tarvitaan suojakangas, kangasmaaleja, pensseleitä tai vaahtomuovisiveltimiä, kertakäyttölautasia, kyniä ja saksia. Lisäksi tarvitset esimerkiksi vanhoja valkoisia pöytäliinoja, tyyntäliinoja tai keittiöpyyhkeitä. Pyydä oppilaita tuomaan niitä kotoa koululle.

Painoväri tarttuu parhaiten luonnonmateriaaleihin, kuten pellavaan ja puuvillaan.

Sabluunan eli mallilevyn voi tehdä esimerkiksi kertakäyttölautasesta. Siihen tehtyjen reikien tai kuvioiden läpi töpötetään maalia vaahtomuovisiveltimellä, jolloin kankaalle syntyy kuvio. Kankaaseen voi painaa myös omenalla tai perunalla.

Työn kuivumisen jälkeen kangasta tulee silittää sen oman ohjeen mukaisella lämpötilalla noin viiden minuutin ajan, jolloin maali kiinnittyy kankaaseen ja siitä tulee pesunkestävä. Laittakaa painokuvioiden päälle leivinpaperi, jotta ne eivät tartu silitysrautaan kiinni. Painetuista pellavapyyhkeistä voi ommella muun muassa tyynynpäällisiä.

Lisää vinkkejä kankaanpainantaan ja tekniikkaan löytyy seuraavista linkeistä:

https://puutarha.net/artikkelit/11005/paina_kuvioita_kankaaseen.htm

<https://kotiliesi.fi/deko/tee-itse-painettu-tyynynpaallinen/>

<https://www.kodinkuvalehti.fi/artikkeli/tee-itse/askartelu/jaksaa-painaa-tee-itse-trendikkaat-printtityynyt-ja-poytaliinat>

<https://fashion-fi.decorexpro.com/futbolka/risunki/svoimi-rukami/>

Kuivat lehdet. Kuivattakaa lehdet ensin sanomalehden päällä. Painakaa kuivia lehtiä kontaktimuoville, minkä jälkeen laitetaan toinen kontaktimuovin palanen lehtien päälle. Painakaa niiden päältä tasaisesti, jolloin jokainen saa kestävän ja läpinäkyvän teoksen esimerkiksi kirjanmerkiksi. Käyttäkää viivoitinta painoapuna, jotta kontaktimuovien väliin ei jää ilmakuplia.

Jäätelötikkuaskartelu. Tikuista askartelu sopii soveltamalla kaikenikäisille. Pienet voivat liimata jäätelötikkuja paperille esimerkiksi talon muotoon ja lopuksi maalata tai piirtää loput ääriviivat valmiiksi taloon. Piirtämiseen voi käyttää värikyniä tai vesi- tai sormivärejä. Edistyneemmät voivat rakentaa tikuista 3D-taloja tai muita hahmoja. Seuraavissa linkeissä on muutamia esimerkkejä, ja lisää ideoita on muun muassa Pinterestissä.

Talo jäätelötikuista: <https://www.slojd-detaljer.fi/inspiraatiota/askartelua-lapsille/talo-lastoista-ja-jaatelotikuista>

Lyhtyjä jäätelötikuista: <http://www.ihanoikeyablogi.fi/2017/10/askartele-jaatelotikuista-lyhtyja.html>

Tähdet jäätelötikuista: <https://www.villakotiranta.fi/diy-jouluiset-tahdet-jaatelotikuista/>

7.4.5 Paperi- ja kartonkiaskartelu

Origamihahmot. *Origami*-sana on alun perin Japanista ja tarkoittaa paperintaittelua. Tämä taiteenlaji on suosittu etenkin nuorten keskuudessa. Origamien

valmistamiseen tarvitaan vain paperia ja näppäriä sormia. Paperina voi käyttää perinteistä origamipaperia, kierrätyspaperia aikakauslehdistä tai vanhojen kirjojen sivuja. Seuraavissa linkeissä on muutamia origamiaskarteluideoita, ja lisää löytyy muun muassa Pinterestistä.

- [Laatikko](#)
- [Joutsen](#)
- [Saimaannorppa](#)
- [Sydän](#)

Vessapaperihylsyistä askartelu. Vessapaperihylsyjä on nopeaa kerätä, ja ne sopivat hyvin erilaisiin askartelutehtäviin kaikenikäisille. Ideoita on lukemattomia eri eläinhahmoista istutuspurkkeihin. Seuraavista linkeistä löydät muutamia kivoja ideoita tunneillesi:

- [Koteja leluhahmoille](#)
- [Ralliautot](#)
- [Tähti \(vähän edistyneemmille\)](#)
- [Marakassit, kiikarit & 9 muuta veikeää askartelua](#)
- [Ideoita askartelusta viljelyyn](#)
- [Halloween-ideoita](#)

7.4.6 Suomalainen taide

Taide-, kulttuuri- ja kulttuuriperintökasvatus edistää lasten ja nuorten taide- ja kulttuurisuhteen syntymistä ja vahvistaa luovuutta ja sivistystä sekä elämäntaitoja ja -ymmärrystä. Meidän iloksemme suomalainen kulttuuri on täynnä erilaisia kiehtovia kuvataiteilijoita, muotoilijoita, arkkitehtejä, kirjailijoita ja niin edelleen. Heidän töistään voi kehittää monenlaisia eripituisia ja -tasoisia tehtäviä suomikoululaisille. Tässä luvussa on ideoita, joita voit soveltaa omalle ryhmällesi.

Yläkoulu- ja lukioikäisten kanssa voi keskittyä haastaviinkin taideprojekteihin. Heidän kanssaan voi käydä paikallisissa taidemuseoissa, joissa on Suomen kulttuuriin liittyviä näyttelyitä, tai vaihtoehtoisesti voitte tehdä esimerkiksi virtuaalivierailuja suomalaisiin taidemuseoihin. Oppijat voivat myös etsiä itsenäisesti tai pienryhmissä tietoa suomalaisista taitelijoista, nykytaiteesta, arkkitehtuurista tai muotoilijoista ja kirjoittaa heistä vaikkapa pienen esitelmän. Taiteeseen liittyviä tehtäviä voi helposti suunnitella oman ryhmän suomen kielen osaamisen ja iän mukaan.

Joskus opettajalle voi olla haastavaa suunnitella taidetehtäviä, jotka kiinnostavat ja miellyttävät kaikkia. Jos tehtävä ei innosta jotakuta, se saattaa vaikuttaa myös muiden motivaatioon ja keskittymiseen. Kannattaa muistaa, että tehtävän mielenkiintoisuuteen vaikuttavat esimerkiksi aiheen käsittelyn pituus, ryhmän koko ja ryhmädynamiikka.

Opettajan kohtaamia haasteita taidetehtävien parissa on esimerkiksi se, että oppija kertoo saaneensa tehtävän valmiiksi muutamassa minuutissa ja ilmoittaa tästä äänekkäästi opettajalle. Tämän seurauksena muut ryhmäläiset sanovat myös olevansa valmiita, vaikka tehtävän tekeminen olisi vasta alussa. Joskus mielenkiinto ei säily ja ryhmäläiset rupeavat häiritsemään muita tunnin aikana. Usein tällaisissa ryhmissä auttaa se, että opettaja esittelee tehtävän vähitellen pienissä osissa ja etenee oppijoiden kanssa vaihe vaiheelta yhdessä.

Kuvataide

Yleisimpiä kuvataiteen muotoja ovat maalaus, piirustus, kuvanveisto ja valokuvataide. Kuvataiteella koetetaan tuoda esiin katsojalle silmällä havaittavia asioita, kuten värejä, valoja, muotoja ja ulottuvuuksia.

Suomen merkittävin kuvataiteen vaihe ajoittuu 1880–1910-luvuille, ja sen tunnetuimpia maalareita olivat muun muassa Albert Edelfelt, Akseli Gallen-Kallela, Eero Järnefelt ja Helene Schjerfbeck. Heidän teoksensa ovat vieläkin erittäin tärkeä osa Suomen kuvataiteen historiaa.

Taide-ideoita

Klassikkokuvan maalaaminen. Tähän tehtävään tarvitsette hyvälaatuisia paperia, siveltimiä ja maaleja. Valitse valmiiksi yksi kuuluisan suomalaisen taiteilijan maalaus tai anna vaihtoehtoisesti kaikkien valita itse mieleisensä maalaus internetistä. Pyydä oppijoita maalaamaan paperille omanlaisensa versio kuuluisasta maalauksesta. Voitte myös käyttää apuna seuraavaa kuvan tulkinnan kysymyssarjaa, jonka avulla saatte tehtävään yksityiskohtaisempaa sisältöä.

Kuvan tulkinta. Esittele ja näytä luokallesi suomalaisen kuvataiteen teoksia ja kerro lyhyesti taiteilijoiden taustoista ja historiasta. Pyydä ryhmäläisiä valitsemaan niistä yksi. Kirjoita heille teoksesta valmiiksi kysymyksiä, joihin he voivat vastata joko suullisesti tai kirjallisesti. Kysymykset voivat olla esimerkiksi seuraavanlaisia:

- Kuka teoksen on tehnyt?
- Mitä teos tuo sinulle mieleen?
- Mitä kuva esittää?
- Mitä tunteita se sinussa herättää?
- Miksi valitsit juuri tämän teoksen?
- Mitä taiteilija on mielestäsi halunnut sanoa?
- Mihin huomiosi kiinnittyi ensimmäiseksi teosta katsoessasi?
- Miksi taiteilija on mielestäsi tehnyt tämän teoksen?
- Mitä taiteilija haluaa teoksellaan välittää?
- Millä tekniikalla teos on tehty?

Tätä tehtävää voi soveltaa myös mediakuvaan tai valokuvaan esimerkiksi Suomen luonnosta tai tunnetusta paikasta Suomessa.

Museoretki taidenäyttelyyn. Ideoita taidenäyttelyihin ja museoihin löydät [tuntisuunnitelmaesimerkistä 6.2.3.](#)

Johdatus Sakari Topeliuksen maailmaan esineteatterin avulla. Tutustu ennakkoon tämän tehtävän videomateriaaliin linkistä <https://peda.net/hankkeet/taidepolku/vtm/tlvv/otv>. Videossa tutustutaan Topeliuksen mielenkiintoiseen henkilöhistoriaan, jonka jälkeen esitellään pieni osa esineteatterin mielikuvituksellista maailmaa. Lisäksi nähdään esineteatteriesityksen katkelma Topeliuksen kirjoittamasta sadusta *Myrsky ja Päivänpaiste*.

Katsokaa video tunnin alussa, jonka jälkeen oppijat voivat ryhmissä jatkaa esineteatterin tekemistä opettajan ohjaamina. Varaa vähintään 20 minuuttia oppijoiden esineteatteriesityksiä varten. Tämä on erittäin hyvä suullinen harjoitus, jossa tutustutaan samalla kuuluisan suomalaisen kirjailijan tuotantoon.

Linkkejä ja ideoita taidetuntien materiaaleihin

Seuraavista linkeistä voit poimia tunneillesi materiaalia oman ryhmäsi osaamisen ja kiinnostuksen mukaan.

Jussi-enon piirustuskoulun sivuilta voitte katsoa videoita ja opetella piirtämään eri välineillä ja tekniikoilla. Videosta näet, miten opetellaan piirtämään karhu lyijykynällä tai miten tehdään hiilellä hevospirustus.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2012/08/02/jussi-enon-piirustuskoulu>

Purofix-sivuilta löytyy lukematon määrä taiteeseen liittyviä opetusvideoita eri luokka-asteille. Esimerkiksi 7.–9.-luokkalaisten osiossa on suomalaisia taidevideoita, ohjeita sarjakuvien piirtämiseen ja lyijykynätekniikkaan sekä 3D-piirtämisen alkeita.

[Purofix Youtube-kanava](#)

Mediataide kasvattaa on ilmainen media- ja taidekasvatuksen oppimateriaaleja tuottava ja tarjoava verkkopalvelu. Materiaaleista löytyy kuuluisien suomalaisten taiteilijoiden teoksia, joita on hyödynnetty osana opetusta. Opettajat voivat soveltaa julkaistuja tehtäviä, oppimateriaaleja ja artikkeleita tunneillaan.

[Mediataide kasvattaa](#)

Ateneumin taidemuseossa on Suomen vanhin ja laajin taidekokoelma. Sen linkistä löytyy kaikille kouluikäisille lapsille Suomen taiteeseen liittyviä tehtäviä. Tutustu Suomen taiteeseen ja pohdiskele ja keskustele siitä ryhmäläistesi kanssa. Tehtäviä voi soveltaa oppijoiden iän ja suomen kielen taidon mukaan. Ateneumin taidemuseoon ja taideteoksiin voi tutustua myös virtuaalisesti. Tarjolla on teoskuvia, ääniopastuksia ja lyhytelokuvia, joita voit käyttää osana tuntisuunnitelmaasi.

<https://ateneum.fi/kouluille/taidetehtavia-kouluille/>

Opetushallituksen sivuilla kerrotaan suomalaisesta kulttuurista. Osan tavoitteena on tutustuminen suomalaisten kulttuuriin ja tapoihin. Sivuilta löytyy myös linkkejä suomalaisiin merkkihenkilöihin, kuten Aleksis Kivi, Elias Lönnrot ja Johan Ludvig Runeberg.

<https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/mita-kulttuurilla-tarkoitetaan>

Ryhmärenki-sivuilta löytyy lisää taiteeseen ja Suomen kulttuuriin liittyviä tehtäviä. <https://ryhmarenki.fi/category/kiinnostava-aihepiiri/taide-ja-kulttuuri/>

Serlachiuksen taidekoulu tarjoaa runsaasti tietoa kuvataiteen peruskäsitteistä. Sivustolla on tehtäviä, kuvataiteen sanastoa sekä taidetarinoita, jotka ovat erittäin hyviä taiteeseen liittyviä suullisia harjoituksia oppijoiden kanssa.

[Taidekoulu - Serlachius Museot -Serlachius](#)

Muita taidetehtäviä

Voimalahjakortit. Katsokaa yhdessä internetistä, millaisia voimalausaita Suomessa on olemassa. Sen jälkeen jokainen oppija tekee yhden kortin, johon hän kirjoittaa voimaannuttavan ja kannustavan ajatuksen. Sekoita tunnin lopussa valmiit kortit ja jaa ne oppijoille sattumanvaraisessa järjestyksessä.

Vanhan kangaskassin tai t-paidan tuunaaminen. Pyydä etukäteen jokaista tuomaan kotoaan vanha kangaskassi tai t-paita ja hanki tuntiasi varten valmiiksi erivärisiä kangasvärejä. Voit antaa jokaisen tuunata kassista tai paidasta mieleisensä esimerkiksi piirtämällä kuvia tai kirjoittamalla siihen voimaannuttavia ajatuksia. Vaihtoehtoisesti voi valita tietyn teeman, johon liittyviä aiheita kassiin tai paitaan piirretään.

Sarjakuvastrippi. Strippi tarkoittaa noin kolmen ruudun pituista lyhyttä sarjakuvaa. Sarjakuvan tarina on lyhyt ja hauska mutta silti ymmärrettävä tapahtuma tai vitsi. Sarjakuvastrippien aiheet voivat olla peräisin todellisesta maailmasta tai omasta mielikuvituksesta. Voitte katsoa strippiesimerkkejä suomalaisten sanomalehtien sivuilta.

Sarjakuvastrippin suunnittelu:

- Ensimmäinen ruutu kertoo tapahtumapaikasta ja henkilöistä.
- Toinen ruutu kertoo tapahtumien käännteestä. Jotain tapahtuu, mutta mitä?
- Kolmas ruutu näyttää, miten tapahtuma tai käänne päättyy.

Lisäideoita aiheeseen on seuraavilla sivuilla:

<https://www.youtube.com/watch?v=fa8MGagGGVA>

<https://peda.net/kirkkonummi/opistot/kuvataidekoulu/kotikuvis/yhteiset-opinnot/sl2>

7.4.7 Suomalainen arkkitehtuuri ja muotoilu

Suomalainen taide näkyy myös rakennuksissa, kuten keskiajalla rakennetuissa kivikirkkoissa. Suomen vanhimmat kirkot löytyvät Ahvenanmaalta. Ne rakennettiin 1200-luvulla. Tunnetuimpia suomalaisia kivikirkkoja ovat muun muassa Hattulan Pyhän Ristin kirkko ja Turun tuomiokirkko.

Suomalainen arkkitehtuuri on kansainvälisesti erittäin arvostettua vielä nykyäänkin. Suomen tunnetuin arkkitehtuurin ja muotoilun johtohahmo Alvar Aalto nousi kuuluisuuteen 1950-luvun lopulla. Hän on suunnitellut lukuisia rakennuksia niin Suomeen kuin ulkomaillekin. Hänen tunnetuimpiin töihinsä kuuluvat muun muassa Finlandia-talo Helsingissä, Paimion parantola, Muuramen kirkko, Viipurin kaupunginkirjasto, Lappia-talo Rovaniemellä, Aalto-keskus Seinäjoella, Rovaniemen kaupunginkirjasto ja Akateeminen kirjakauppa Helsingissä.

Myös suomalainen muotoilu sai kansainvälistä arvostusta. Sen maine pohjautuu 1950-luvun muotoilijoiden kuten Timo Sarpanevan, Tapio Wirkkalan, Alvar Aallon ja Saara Hopean menestyneisiin tuotteisiin ja taide-esineisiin.

Arkkitehtuuri- ja muotoilutehtäviä

Vaahtokarkki- ja spagettirakennelma. Tähän tarvitaan kuivaa spagettia, isoja vaahtokarkkeja, teippiä ja narua. Jaa luokkasi tunnin alussa pareihin ja anna jokaiselle parille tai ryhmälle yksi vaahtokarkki, 20 kuivaa spagettitikkua, metri teippiä ja metri narua. Tarkoituksena on rakentaa oman parin kanssa mahdollisimman korkea, vapaasti pystyssä pysyvä rakennelma, joka kannattelee vaahtokarkkia. Rakennustarvikkeet voi käyttää kokonaan tai vain osittain, mutta muita tarvikkeita ei saa hyödyntää. Spagettia, narua ja teippiä voi katkaista tarvittaessa. Vaahtokarkin täytyy olla kokonaisena ylimmäisenä, eikä sitä saa leikata pienempiin osiin. Aikaa haasteeseen voit antaa harkintasi mukaan esimerkiksi 15–20 minuuttia. Muista, että rakennelman täytyy pysyä vapaasti pystyssä eikä siitä saa pitää kiinni rakennusajan päätyttyä. Mittaa rakennelman korkeus pöydältä vaahtokarkin päähän. Korkeimman rakennelman tehnyt pari tai ryhmä voittaa!

Tulitikkutorni. Anna oppilaille pieniä vaahtokarkkeja ja tulitikkuja. Pyydä heitä rakentamaan niistä mahdollisimman korkea torni. Muita apuvälineitä ei saa käyttää. Kokeilkaa yhdessä, millä tavalla perusrakenteesta tulee kestävin.

Suomen lasimuseo. Tästä linkistä löytyy suomalaisen lasin virtuaalimuseo, joka tarjoaa mahdollisuuden tutustua suomalaiseen lasitaiteeseen ja sen koelmiin.

<https://www.suomenlasimuseo.fi/virtuaaliesittely>

7.4.8 Muita linkkejä askartelu- ja taidetunneille

Pinterestistä löytyy lukematon määrä ideoita, ohjeita ja kuvia. Ohjeet ovat useimmiten piilossa ja hankalia löytää, joten varaa aikaa ja kärsivällisyyttä sivuilla käydessäsi.

www.pinterest.com

Lastenkulttuurin verkkomateriaaleihin on koottu ilmaisia oppimateriaaleja, joita voi hyödyntää myös Suomi-koulujen tunneilla.

<https://lastenkulttuuri.fi/>

Yle Areenassa on elokuva Maija Isolasta ja hänen taiteilijaurastaan Marimekon kankaiden suunnittelijana. Hän suunnitteli kaikkien suomalaisten rakastamat kuosit, kuten Unikko, Kivet, Kaivo ja Meloni.

<https://areena.yle.fi/1-50610052>

Iltasatu-sivuille kootaan tekijäoikeuksista vapautuneita klassikkosatuja ja uusia lastenkirjoja.

<https://iltasatu.org/>

Vuosikello on kulttuuriperinnön ja kulttuurisesti kestävän kehityksen vapaasti käytössä oleva materiaalipankki.

<https://kulttuurinvuosikello.fi/>

Harrasta kotona -sivusto sisältää taideohjeita ja ideoita. Sivuilla on mielenkiintoisia taiteeseen ja kädentaitoihin liittyviä Youtube-videoita ohjeiden kera.

<https://www.harrastakotona.fi/taidelajit/kuvataide-ja-kadentaidot/>

Papunet-sivut on suunnattu puhe- ja kehitysvammaisille. Sivuilta löytyy monipuolisen kuvamateriaalin lisäksi hyviä vinkkejä niin askarteluun kuin muihinkin aiheisiin, joita voi soveltaa Suomi-kouluissa.

<https://papunet.net/pelit/>